Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 6. veebruaril 2025 [1]

Kohtuasi C-492/23

X
versus
Russmedia Digital SRL,
Inform Media Press SRL

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Curtea de Apel Cluj (Cluji apellatsioonikohus, Rumeenia))

Eelotsusetaotlus – Õigusaktide ühtlustamine – E-kaubandus – Direktiiv 2000/31/EÜ – Isikuandmete kaitse – Määrus (EL) 2016/679 – Vahendajana tegutsevate teenuseosutajate vastutus – Infoühiskonna teenuste osutaja, kes on ühtlasi vastutav isikuandmete töötleja – Vastutus – Ulatus

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas kohtuasjas esitatud eelotsuse küsimused puudutavad direktiivi 2000/31/EÜ [2] ja määruse (EL) 2016/679 [3] sätteid.

2. Need küsimused tekkisid vaidluses, mille poolteks on füüsiline isik ja veebituru haldaja; sellel veebiturul avaldati ilma füüsilise isiku nõusolekuta reklaam, milles väideti, et see isik pakub seksuaalteenuseid. Selle kohtuasja eripära seisneb selles, et kõnealune reklaam sisaldas isikuandmeid.

3. Oma küsimustega, mis puudutavad isikuandmete kaitse üldmäärust, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sellega seoses esiteks kindlaks teha, kas selline veebituru haldaja, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on rikkunud sellest määrusest tulenevaid kohustusi, ja teiseks, kas selline haldaja võib kasutada direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist sellel veebiturul avaldatud kuulutuse osas. Käesolev eelotsusetaotlus annab seega Euroopa Kohtule võimaluse otsustada nende kahe liidu õigusaktiga kehtestatud kordade vahelise suhestatuse üle.

[1] Algkeel: prantsuse.

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT 2000, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399).

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1; edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“).

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Direktiiv 2000/31

4. Direktiivi 2000/31 artikli 1 „Eesmärk ja reguleerimisala“ lõikes 5 on sätestatud, et seda direktiivi „ei kohaldata […] direktiivide 95/46/EÜ[4] ja 97/66/EÜ[5] rakendusalasse kuuluvate infoühiskonna teenustega seotud küsimuste suhtes“.

5. Selle direktiivi artiklid 12, 13 ja 14, mis asuvad II peatüki „Põhimõtted“ 4. jaos „Vahendajatest teenuseosutajate vastutus“, käsitlevad infoühiskonna teenuste osutajat, kes tegeleb vastavalt lihtsalt edastamise („pelk edastamine“), vahemällu salvestamise või teabe talletamisega. Nendes sätetes on kindlaks määratud ka tingimused, mille korral on need teenuseosutajad vabastatud vastutusest nende teenuste kasutajatelt pärineva teabe eest.

6. Nimetatud direktiivi artikli 14 „Teabe talletamine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Kui osutatakse infoühiskonna teenust, mis seisneb teenuse saaja poolt pakutava teabe talletamises, tagavad liikmesriigid, et teenuseosutaja ei vastuta teenuse saaja taotluse põhjal talletatava teabe eest järgmistel tingimustel:

a) teenuseosutajal ei ole tegelikku teavet ebaseadusliku tegevuse või teabe kohta ja kahjutasunõuete osas ei tea ta fakte või asjaolusid, millest ilmneb ebaseaduslik tegevus või teave,

või

b) sellisest asjaoludest teadlikuks saades kõrvaldab teenuseosutaja kiiresti teabe või tõkestab juurdepääsu sellele.

[…]“.

7. Selle direktiivi artiklis 15 „Üldise jälgimiskohustuse puudumine“ on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid ei kehtesta artiklites 12, 13 ja 14 käsitletud teenuste osutajatele üldist kohustust jälgida teavet, mida nad edastavad või talletavad, ega üldist kohustust otsida ebaseaduslikku tegevust näitavaid fakte ja asjaolusid.

2. Liikmesriigid võivad kehtestada infoühiskonna teenuse osutajatele kohustuse kiiresti teatada pädevatele ametivõimudele nende teenuse saajate väidetavalt ebaseaduslikest tegevustest või pakutavast teabest või kohustuse edastada pädevatele asutustele nende taotluse põhjal teavet, mis võimaldab identifitseerida nende teenuse saajaid, kellega teenuseosutajal on talletamise kohta lepingud.“

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355).

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiv isikuandmete töötlemise ja eraelu puutumatuse kaitse kohta telekommunikatsioonisektoris (EÜT 1998, L 24, lk 1).

2. Isikuandmete kaitse üldmäärus

8. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 „Sisuline kohaldamisala“ lõikes 4 on sätestatud:

„Käesolev määrus ei piira direktiivi 2000/31[…], eelkõige selle artiklites 12–15 esitatud vahendusteenuste osutajate vastutust käsitlevate õigusnormide kohaldamist.“

9. Selle määruse artiklis 4 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

7) „vastutav töötleja“ – füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes üksi või koos teistega määrab kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid; kui sellise töötlemise eesmärgid ja vahendid on kindlaks määratud liidu või liikmesriigi õigusega, võib vastutava töötleja või tema määramise konkreetsed kriteeriumid sätestada liidu või liikmesriigi õiguses;

8) „volitatud töötleja“ – füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes töötleb isikuandmeid vastutava töötleja nimel;

[…]

11) andmesubjekti „nõusolek“ – vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus, millega andmesubjekt kas avalduse vormis või selge nõusolekut väljendava tegevusega nõustub tema kohta käivate isikuandmete töötlemisega;

[…]“.

10. Nimetatud määruse artiklis 5 „Isikuandmete töötlemise põhimõtted“ on ette nähtud:

„1. Isikuandmete töötlemisel tagatakse, et:

a) töötlemine on seaduslik, õiglane ja andmesubjektile läbipaistev („seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus“);

b) isikuandmeid kogutakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus; […] („eesmärgi piirang“);

[…]

f) isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse, sealhulgas kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise eest ning juhusliku kaotamise, hävitamise või kahjustumise eest, kasutades asjakohaseid tehnilisi või korralduslikke meetmeid („usaldusväärsus ja konfidentsiaalsus“);

2. Lõike 1 täitmise eest vastutab ja on võimeline selle täitmist tõendama vastutav töötleja („vastutus“).“

11. Sama määruse artikli 6 „Isikuandmete töötlemise seaduslikkus“ lõikes 1 on sätestatud:

„Isikuandmete töötlemine on seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest, ning sellisel määral, nagu see tingimus on täidetud:

a) andmesubjekt on andnud nõusoleku töödelda oma isikuandmeid ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil;

[…]“.

12. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 7 „Nõusoleku andmise tingimused“ lõikes 1 on sätestatud:

„Kui töötlemine põhineb nõusolekul, peab vastutaval töötlejal olema võimalik tõendada, et andmesubjekt on nõustunud oma isikuandmete töötlemisega.“

13. Määruse artiklid 24–26 asuvad määruse IV peatüki „Vastutav töötleja ja volitatud töötleja“ 1. jaos „Üldkohustused“.

14. Määruse artikli 24 „Vastutava töötleja vastutus“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Arvestades töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärke, samuti füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi ähvardavaid erineva tõenäosuse ja suurusega ohte, rakendab vastutav töötleja asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada ja suuta tõendada isikuandmete töötlemist kooskõlas käesoleva määrusega. Vajaduse korral vaadatakse need meetmed läbi ja ajakohastatakse neid.“

15. Sama määruse artiklis 25 „Lõimitud andmekaitse ja vaikimisi andmekaitse“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Võttes arvesse teaduse ja tehnoloogia viimast arengut ja rakendamise kulusid ning töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärke, samuti töötlemisest tulenevaid füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi ähvardavaid erineva tõenäosuse ja suurusega ohte, rakendab vastutav töötleja nii töötlemisvahendite kindlaksmääramisel kui ka isikuandmete töötlemise ajal asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, nagu pseudonümiseerimine, mis on vajalikud andmekaitsepõhimõtete (nagu võimalikult väheste andmete kogumine) tõhusaks rakendamiseks ja vajalike kaitsemeetmete lõimimiseks isikuandmete töötlemisse, et täita käesoleva määruse nõudeid ja kaitsta andmesubjektide õigusi.

2. Vastutav töötleja rakendab asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, millega tagatakse, et vaikimisi töödeldakse ainult isikuandmeid, mis on vajalikud töötlemise konkreetse eesmärgi saavutamiseks. See kehtib kogutud isikuandmete hulga, nende töötlemise ulatuse, nende säilitamise aja ja nende kättesaadavuse suhtes. Nende meetmetega tagatakse eelkõige see, et isikuandmeid ei tehta vaikimisi ilma asjaomase isiku sekkumiseta määramata füüsiliste isikute ringile kättesaadavaks.“

16. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 26 „Kaasvastutavad töötlejad“ lõikes 1 on täpsustatud:

„Kui kaks või enam vastutavat töötlejat määravad ühiselt kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid, on nad kaasvastutavad töötlejad. Nad määravad kaasvastutava töötleja

vastutusvaldkonna käesoleva määruse kohaste kohustuste täitmisel – eelkõige mis puudutab andmesubjekti õiguste kasutamist ja kaasvastutava töötleja kohustust esitada artiklites 13 ja 14 osutatud teavet – läbipaistval viisil kindlaks omavahelise kokkuleppega, välja arvatud juhul ja sel määral mil vastutavate töötlejate vastavad vastutusvaldkonnad on kindlaks määratud vastutavate töötlejate suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega. Sellise kokkuleppe osana võib määrata andmesubjektide jaoks kontaktpunkti.“

B. Rumeenia õigus

17. 7. juuni 2002. aasta seaduse nr 365/2002 elektroonilise kaubanduse kohta (Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic)[6], mida on muudetud 4. mai 2006. aasta seadusega nr 121/2006 elektroonilise kaubanduse seaduse nr 365/2002 muutmise ja täiendamise kohta (Legea nr. 121/2006 pentru modificarea și completarea nr. 365/2002 privind comerțul electronic)[7] (edaspidi „seadus nr 365/2002“), artiklis 11 on sätestatud:

„1. Teenuseosutajate suhtes kohaldatakse tsiviil- ja kriminaalvastutust ning haldusõigusrikkumist käsitlevaid õigusnorme, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.

2. Teenuseosutajad vastutavad iseenda või nende nimel antud teabe eest.

3. Teenuseosutajad ei vastuta artiklites 12–15 sätestatud tingimustel edastatud, salvestatud või kättesaadavaks tehtud teabe eest.

18. Selle seaduse artiklis 14 „Teabe alaline säilitamine, talletamine“, on sätestatud:

„1. Kui infoühiskonna teenus seisneb selle teenuse saaja poolt pakutava teabe talletamises, ei vastuta selle teenuse osutaja teenuse saaja taotlusel talletatava teabe eest, kui täidetud on üks järgmistest tingimustest:

a) teenuseosutaja ei ole teadlik tegevuse või talletatud teabe ebaseaduslikkusest ega ole kahju hüvitamise nõude puhul teadlik faktidest või asjaoludest, millest tuleneks, et kõnealune tegevus või teave võib kahjustada kolmanda isiku õigusi;

b) kui teenuseosutaja saab teada asjaomase tegevuse või teabe ebaseaduslikkusest või faktidest või asjaoludest, millest tuleneb, et kõnealune tegevus või teave võib kahjustada kolmanda isiku õigusi, tegutseb ta kiiresti, et see kustutada või sellele juurdepääs blokeerida.

2. Lõiget 1 ei kohaldata, kui teabe saaja tegutseb teenuseosutaja alluvuses või järelevalve all.

3. Käesoleva artikli sätted ei mõjuta õigus- või haldusasutuse võimalust nõuda teenuseosutajalt andmete rikkumise lõpetamist või vältimist ega võimalust kehtestada valitsuslikke menetlusi teabele juurdepääsu piiramiseks või katkestamiseks.“

[6] *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 483, 5. juuli 2002.

[7] *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 403, 10. mai 2006.

III. Põhikohtuasja aluseks olevad faktilised asjaolud, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

19. Rumeenia õiguse alusel asutatud äriühing Russmedia Digital SRL (edaspidi „Russmedia“) on veebituru www.publi24.ro omanik, kus saab tasuta või tasu eest avaldada reklaamkuulutusi eelkõige kaupade müügi või teenuste osutamise kohta Rumeenia eri paikades.

20. 1. augustil 2018 avaldas tuvastamata isik sellel veebiturul kuulutuse, mille sisu oli põhikohtuasja hageja suhtes halvustav ja solvav, kuna selles väideti, et ta pakub seksuaalteenuseid (edaspidi „vaidlusalune kuulutus“). See kuulutus sisaldas põhikohtuasja hageja fotosid, mida kasutati ilma tema nõusolekuta ja mis pärinesid kontolt, mis tal on seaduslikult sotsiaalvõrgustikus, ning tema telefoninumbrit. Enne kuulutuse avaldamist selle avaldaja isikusamasust ei kontrollitud. Kui põhikohtuasja hageja võttis Russmediaga ühendust, eemaldas Russmedia selle kuulutuse oma veebiturult vähem kui tund aega hiljem. Sama kuulutus on aga veebis avaldatud algsele allikale viidates ka teistel reklaamsisuga veebisaitidel, kus see on endiselt kättesaadav.

21. Kuna põhikohtuasja hageja leidis, et vaidlusalune reklaam rikub tema õigusi, esitas ta hagi Russmedia vastu.

22. Judecătoria Cluj-Napoca (Cluj-Napoca esimese astme kohus, Rumeenia) rahuldas selle hagi ja mõistis tsiviilseadustiku artikli 253[8] alusel Russmedialt põhikohtuasja hageja kasuks välja 7000 eurot mittevaralise kahju eest, mida oli hagejale tekitatud tema õiguse mainele, au ja hea nime riivega, tema õiguse eraelu austamisele rikkumisega ja isikuandmete nõuetele mittevastava töötlemisega. See kohus leidis nimelt, et vaidlusalune reklaam kujutab endast Russmediale isikuandmete kaitse üldmäärusega pandud kohustuste rikkumist. Nimetatud kohus leidis, et asjaolu, et Russmedia andis loa selle kuulutuse avaldamiseks ja seejärel veebis levitamiseks, rikkus tõsiselt põhikohtuasja hageja õigusi.

23. Tribunalul Specializat Cluj (Cluji erikohus, Rumeenia) rahuldas Russmedia apellatsioonkaebuse, leides, et põhikohtuasja hageja hagi ei ole põhjendatud, kuna see äriühing ei olnud vaidlusaluse kuulutuse autor. See kohus leidis, et Russmedia osutas üksnes kuulutuste talletamise teenust, ilma et ta oleks selle „sisusse“ aktiivselt kaasatud, ning et neil asjaoludel on kohaldatav seaduse nr 365/2002 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamine.

24. Apellatsioonikohtu hinnangul eemaldas Russmedia pärast seda, kui põhikohtuasja hageja oli temaga ühendust võtnud, vaidlusaluse kuulutuse oma veebiturult vähem kui tunni aja pärast. See kohus leidis, et Russmedia on vabastatud vastutusest väidetava kahju eest, kuna see äriühing ei olnud asjaomase kuulutuse autor ja ta oli seaduse nr 365/2002 artikli 11 lõike 3 ja artikli 14 lõike 1 punkti b alusel selle blokeerinud kohe, kui ta sai teada, et see võib rikkuda põhikohtuasja hageja õigusi.

[8] Kuigi seda sätet ei ole eelotsusetaotluses ära toodud, on selles ette nähtud õiguskaitsevahendid isikule, kelle mittevaralisi õigusi on rikutud või ohustatud. Selline isik võib kohtus nõuda muu hulgas talle tekitatud kahju hüvitamist või olenevalt olukorrast talle tekitatud kahju rahalist hüvitamist, kui kahju on omistatav kahju põhjustajale.

25. Mis puutub vastutava töötleja kohustusse kontrollida enne kuulutuse avaldamist, kas selle autoril on õigus kasutada selles sisalduvaid isikuandmeid, siis leidis apellatsioonikohus seejärel, et on kohaldatav seaduse nr 365/2002 rakenduseeskirjade artikkel 11, mille kohaselt ei ole infoühiskonna teenuste osutaja kohustatud talletatud teavet kontrollima [9].

26. Lõpuks leidis apellatsioonikohus, et Russmediale ei saa ette heita, et ta ei võtnud meetmeid vaidlusaluse kuulutuse veebis levitamise takistamiseks. Selle kohtu hinnangul seisnes osutatud teenus selle kuulutuse avaldamises ning meetmed üldsuse juurdepääsu blokeerimiseks võeti kohe, kui põhikohtuasja hageja Russmediat hoiatas. Seepärast leidis see kohus, et käesoleval juhul on kohaldatav seadus nr 365/2002, mis vabastab selle äriühingu vastutusest kasutajate poolt saidil www.publi24.ro avaldatud kuulutuste sisuga tekitatud mittevaralise kahju eest.

27. Põhikohtuasja hageja esitas selle otsuse peale kassatsioonkaebuse Curtea de Apel Clujile (Cluji apellatsioonikohus, Rumeenia), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.

28. Oma kassatsioonkaebuses väidab põhikohtuasja hageja eelkõige, et seadus nr 365/2002 ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse suhtes eriseadus ja seetõttu oleks apellatsioonikohus pidanud Russmedia vastutust kontrollima selle määruse sätetest lähtudes.

29. Lisaks märgib põhikohtuasja hageja, et Russmedia roll ei piirdunud sellega, et pakkuda klientidele spetsiifilist tehnilist vahendit majutusserveri kasutamiseks. Tema sõnul oli sellel äriühingul ka haldaja roll, sekkudes hea haldamise huvides teabe sisusse. Nimetatud äriühing kui kõnealuse veebisaidi haldaja talletab ja töötleb teabe sisu. Andmete töötlemine ja talletamine ning nende teatud vormis üldsusele kättesaadavaks tegemine hõlmavad nii kuulutustes sisalduvate andmete ja teabe analüüsimist kui ka nende haldamist, mis on vajalik selleks, et tagada üldsusele lihtne juurdepääs, mis näitab tema arvates, et see äriühingu on otseselt kaasatud. Seetõttu ei ole seaduse nr 365/2002 artikkel 14 tema sõnul käesoleval juhul kohaldatav. Lisaks leiab põhikohtuasja hageja, et selles sättes ette nähtud vastutusest vabastamine ei ole kohaldatav, kui vastutus on tuvastatud muude õigustloovate aktide, nagu isikuandmete kaitse üldmääruse alusel, millega on tema arvates tegemist käesolevas asjas.

30. Eelotsusetaotluse esitanud kohus rahuldas kassatsioonkaebuse, leides, et apellatsiooniastme kohus ei olnud analüüsinud, kas isikuandmete kaitse üldmääruse sätted on käesoleva juhtumi asjaoludel kohaldatavad, tühistas apellatsiooniastme kohtuotsuse ja otsustas teha ise apellatsiooniastmes uue otsuse.

31. Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tema arvates ei ole veebiturgude haldajatel kohustust kasutajate avaldatud kuulutusi eelnevalt kontrollida. Ta märgib siiski, et kohtuotsuse L'Oréal jt [10] kohaselt saab direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamisele tugineda ainult e-turu haldaja, kellel ei ole aktiivset rolli, mis seisneb abi osutamises müügipakkumiste optimeerimiseks või edendamiseks. Lisaks tuleneb sellest kohtuotsusest [11], et e-turu haldaja ei saa tugineda sellele vastutust puudutavale erandile siis, kui tal oli teave faktide või asjaolude kohta, mille põhjal kohusetundlik ettevõtja oleks pidanud järeldama, et kõnealused müügipakkumised on ebaseaduslikud, ja sellest teadlikuks saades ta ei

[9] Seaduse nr 365/2002 rakenduseeskirjad kiideti heaks valitsuse otsusega nr 1.308/2002 (Hotărârea Guvernului nr. 1.308/2002) ja need kujutavad endast üldkohaldatavat haldusakti. Selle otsuse artikli 11 lõikes 1 on ette nähtud, et „[n]eed infoühiskonna teenuste osutajad, kes osutavad [seaduse nr 365/2002] artiklites 12–15 nimetatud teenuseid, ei ole kohustatud kontrollima teavet, mida nad edastavad või talletavad, ega aktiivselt otsima andmeid nende osutatavate infoühiskonna teenuste valdkonnas väidetavalt ebaseadusliku tegevuse või teabe kohta".

[10] 12. juuli 2011. aasta kohtuotsus (C-324/09, edaspidi „kohtuotsus L'Oréal jt", EU:C:2011:474, punkt 116).

[11] Vt kohtuotsus L'Oréal jt (punkt 124).

tegutsenud kiiresti. Samamoodi ei saa vastavalt kohtuotsusele Papasavvas [12] nimetatud vastutusest vabastamisele tugineda ka meediaäriühing, kellele kuulub veebisait, millel avaldatakse ajalehe elektroonilist versiooni, kui see äriühing on teadlik saidil avaldatavast teabest ja omab selle üle kontrolli.

32. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Euroopa Kohtu praktikas on viidatud üksnes veebis postitatud pakkumustele, mille ebaseaduslikkus tuleneb nende faktide ja asjaolude analüüsist, mis edastati vastutavale töötlejale sõnaselgelt pärast kõnealuse kuulutuse avaldamist. Seevastu ei ole Euroopa Kohtul kunagi olnud võimalust käsitleda sellist olukorda, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas. Põhikohtuasja eripära seisneb nimelt selles, et kohtusse pöördumise ajal tuvastamata kasutaja avaldatud kuulutuse sisu oli ilmselgelt ebaseaduslik ja asjaomasele isikule väga kahjulik. Seega ei olnud eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul avaldatud teabe võimaliku ebaseaduslikkuse mõistmiseks ja analüüsimiseks vastutava töötleja teavitamine vajalik.

33. Lisaks juhib eelotsusetaotluse esitanud kohus tähelepanu asjaolule, et kuigi vaidlusalune kuulutus kustutati pärast põhikohtuasja hageja teadet Russmedia veebisaidilt, kus see algul avaldati, olid paljud teised veebisaidid selle algse allika ära märkides tervikuna üle võtnud koos põhikohtuasja hageja kõigi andmete ja fotodega, ilma isikuandmete kaitse meetmeteta. Seega on kahju muutunud püsivaks kahjuks ja tekib veel praegugi.

34. Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vaidlusaluses kuulutuses nimetatud seksuaalteenuseid, mida põhikohtuasja hageja väidetavalt pakub, võib seostada raskete kuritegudega, mis on karistusseadustiku alusel karistatavad, nagu kupeldamine ja inimkaubandus.

35. Lõpuks juhib eelotsusetaotluse esitanud kohus tähelepanu asjaolule, et arvestades Russmedia veebituru kasutamise tingimusi, näib, et ta ei ole lihtsalt passiivne andmete kasutaja. Kuigi see äriühing ei väida, et tal on omandiõigus pakutud või postitatud, alla laaditud või saadetud materjalile, jääb talle siiski õigus materjale kasutada, sealhulgas neid kopeerida, levitada, edastada, avaldada, reprodutseerida, tõlkida, loovutada partneritele ja kustutada need igal ajal, isegi ilma ühegi mõjuva põhjuseta.

36. Neil asjaoludel otsustas Curtea de Apel Cluji (Cluji apellatsioonikohus) 15. juuni 2023. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. augustil 2023, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 2000/31[…] artikleid 12–14 kohaldatakse ka sellise talletamise ja veebimajutuse tüüpi teabeteenuste osutaja suhtes, kes teeb kasutajatele kättesaadavaks veebilehe, kus saab avaldada tasuta või tasulisi kuulutusi, ning kes väidab, et tema osa kasutajate kuulutuste avaldamises on pelgalt tehniline (platvormi kättesaadavaks tegemine), kuid kes viitab oma veebilehe üldistes kasutustingimustes sellele, et ta ei saa pakutud või avaldatud, üleslaaditud või edastatud sisu suhtes ühtegi omandiõigust, säilitades aga sisu kasutamise õiguse, sealhulgas õiguse seda igal ajal kopeerida, jagada, edastada, avaldada, taasesitada, muuta, tõlkida, partneritele loovutada ja kustutada, ilma et selleks peab olema põhjus?

[12] 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus (C-291/13, EU:C:2014:2209, punkt 46).

2. Kas [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 2 lõike 4, artikli 4 punktide 7 ja 11, artikli 5 lõike 1 punkti f, artikli 6 lõike 1 punkti a, artiklite 7, 24 ja 25 ning direktiivi 2000/31/EÜ artikli 15 tõlgenduse kohaselt peab niisugune talletamise ja veebimajutuse tüüpi teabeteenuste osutaja, kes on isikuandmete vastutav töötleja, kontrollima enne kuulutuse avaldamist, kas isik, kes kuulutuse avaldab, ja kuulutuses viidatud isikuandmete vastutav töötleja on samad?

3. Kas [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 2 lõike 4, artikli 4 punktide 7 ja 11, artikli 5 lõike 1 punkti f, artikli 6 lõike 1 punkti a, artiklite 7, 24 ja 25 ning direktiivi 2000/31 artikli 15 tõlgenduse kohaselt peab niisugune talletamise ja veebimajutuse tüüpi teabeteenuste osutaja, kes on isikuandmete vastutav töötleja, eelnevalt kontrollima kasutajate saadetud kuulutuste sisu, et jätta kõrvale kuulutused, mis on sisult potentsiaalselt ebaseaduslikud, või mis võivad kahjustada isiku era- ja perekonnaelu?

4. Kas [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 5 lõike 1 punktide b ja f, artiklite 24 ja 25 ning direktiivi 2000/31/EÜ artikli 15 tõlgenduse kohaselt peab niisugune talletamise ja veebimajutuse tüüpi teabeteenuste osutaja, kes on isikuandmete vastutav töötleja, rakendama selliseid kaitsemeetmeid, mis takistaksid või piiraksid tema kaudu avaldatud kuulutuste taasesitamist ja levitamist?“

37. Kirjalikud seisukohad on esitanud Rumeenia valitsus ja Euroopa Komisjon. Kohtuistungil, mis toimus 2. juulil 2024, olid esindatud põhikohtuasja hageja ja komisjon.

IV. Õiguslik analüüs

38. Esimese küsimusega soovitakse teada, kas Russmedia võib tugineda direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamisele, samas kui teine kuni neljas küsimus puudutavad seda, kas see äriühing on rikkunud isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid kohustusi.

39. Euroopa Kohus on varem märkinud, et esimese küsimuse esemeks oleva direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 eesmärk on piirata juhtumeid, mil vastavalt selles valdkonnas kohaldatavale riigisisesele õigusele võib tekkida vahendajast teenuseosutajate vastutus[13]. Olen arvamusel, et võttes arvesse liidu õiguse arengut selles valdkonnas, on selles sättes ette nähtud vastutusest vabastamine kohaldatav ka siis, kui teenuseosutaja vastutus tekib liidu õigusnormide või nende ülevõtmise riigisiseste õigusnormide alusel[14].

40. Eelotsusetaotlusest võib järeldada, et põhikohtuasjas võib Russmedia vastutus tekkida isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise tõttu[15]. Neil asjaoludel võib esmapilgul tunduda soovitav analüüsida kõigepealt teist kuni neljandat küsimust, millega eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib kindlaks teha, kas Russmedia on rikkunud isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid kohustusi. Analüüsi selguse huvides analüüsin küsimusi siiski selles järjekorras, milles need on esitatud. Seega analüüsin kõigepealt eelotsusetaotluses tõstatatud probleemi

[13] Vt 23. märtsi 2010. aasta kohtuotsus Google France ja Google (C-236/08–C-238/08, EU:C:2010:159, punkt 107).

[14] Vt liidu õiguse ülevõtmise sätete kohta Wilman, F., *The Responsibility of Online Intermediaries for Illegal User Content in the EU and the US*, Edward Elgar, Cheltenham – Northampton, 2020, lk 18, punkt 2.18. Vt ka liidu õiguse kui sellise kohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määruse (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT 2022, L 277, lk 1, ja parandus ELT 2022, L 310, lk 17) (edaspidi „Digital Services Act“), põhjendus 17.

[15] Esimese astme kohtu sõnul oli Russmediale süüks pandud tegude ebaseaduslikkus tingitud isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumisest. Samuti puudutab poolte vaidlus teise astme kohtus ja eelotsusetaotluse esitanud kohtus küsimust, kas direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikele 1 saab tugineda selleks, et vabastada teenuseosutaja vastutusest selle määruse rikkumise eest. Vt käesoleva ettepaneku punkt 28.

direktiivi 2000/31 seisukohast ning seejärel analüüsin seda probleemi isikuandmete kaitse üldmääruse seisukohast. Lõpuks analüüsin oma analüüsi viimases osas selle määruse ja selle direktiivi koostoimet.

41. Nimelt puudutavad kõik eelotsuse küsimused põhimõttelisemat direktiivi 2000/31 ja isikuandmete kaitse üldmääruse sätete omavahelise suhestatuse küsimust. Analüüsin seda küsimust pärast seda, kui on kindlaks tehtud nende kahe liidu õigusakti asjakohased sätted, sest nelja eelotsuse küsimuse keskmes on õiguslik kvalifitseerimine nendes ette nähtud kategooriate järgi.

A. Esimene küsimus

42. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi 2000/31 artikli 14 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et niisuguse infoühiskonna teenuse osutaja suhtes, mis seisneb kasutajatele sellise veebituru pakkumises, kus saab tasuta või tasu eest avaldada kuulutusi, võib kohaldada selles sättes ette nähtud vastutusest vabastamist ka siis, kui teenuseosutaja märgib oma veebituru kasutustingimustes, et kuigi ta ei taotle nende materjalide omandiõigust, jätab ta siiski endale õiguse pakutud, postitatud, alla laaditud või saadetud materjale kasutada, sealhulgas neid kopeerida, levitada, edastada, avaldada, reprodutseerida, muuta, tõlkida, partneritele võõrandada ja neid igal ajal kustutada, ilma et tal oleks vaja seda põhjendada.

43. Analüüsin seega seda küsimust (1. jagu), mille eesmärk on sisuliselt kindlaks teha, kas Russmediat võib kvalifitseerida „vahendajast teenuseosutajaks“, kes võib *a priori* tugineda direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamisele. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus näib kahtlevat ka selles, kas põhikohtuasja eripära arvestades on tingimused, millest selle õigusnormi kohaselt konkreetsel juhul vastutusest vabastamine sõltub, käesoleval juhul täidetud, analüüsin ma täielikkuse huvides ka seda küsimust (2. jagu).

1. Mõiste „vahendajast teenuseosutaja“

a) Küsimuse ulatus ja eeldused

44. Minu arvates on oluline rõhutada nii eeldust, millel esimene küsimus põhineb, kui ka selle küsimuse ulatust.

45. Sellega seoses tuleb esiteks märkida, nagu ma mainisin,[16] et direktiivi 2000/31 artiklites 12, 13 ja 14 on ette nähtud vastutuse erandid, mida kohaldatakse juhul, kui infoühiskonna teenuste osutajate teenused puudutavad vastavalt lihtsat edastamist (pelk edastamine), vahemällu salvestamist ja talletamist.

46. Kuigi esimeses küsimuses viidatakse neile kolmele sättele, annab eelotsusetaotluse esitanud kohus mõista, et Russmedia osutab teenust, mis seisneb kasutajate pakutava teabe talletamises. Lisaks näib, et seaduse nr 365/2002 artikliga 14, mille kohaldatavust arutati liikmesriigi kohtutes[17], on üle võetud direktiivi 2000/31 artikkel 14, mis käsitleb veebimajutusteenust. Leian

[16] Vt käesoleva ettepaneku punkt 5.

[17] Vt käesoleva ettepaneku punkt 29.

seega, et esimene küsimus puudutab seda liidu õiguse sätet ning eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub eeldusest, et Russmedia osutatav teenus kujutab endast infoühiskonna teenust ja seisneb põhimõtteliselt teabe talletamises, mida pakuvad tema veebituru kasutajad.

47. Teiseks, mis puudutab esimese küsimuse ulatust, siis selle ettevaatlik sõnastus annab mõista, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei võta seisukohta Russmedia rolli kohta oma veebimajutusteenuse osutamisel. Nimelt nähtub sellest küsimusest, et järeldus, et Russmedia roll on puhtalt tehniline, tuleneb selle äriühingu antud kinnitustest [18]. Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus ei näi seda väidet kahtluse alla seadvat, käsitlen seda siiski, sest põhikohtuasja hageja vaidlustab selle põhjendatuse tugevalt [19].

48. Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus kolmandaks, et Russmedia „ei näi olevat lihtsalt passiivne andmete kasutaja (vahendajast teenuseosutaja), sest kuigi [see äriühing] ei taotle omandiõigust pakutud või postitatud, alla laaditud või saadetud materjalile, jätab ta siiski endale õiguse [neid] materjale kasutada“. Seda eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud probleemi kajastab esimese küsimuse sõnastus. Nimelt soovitakse selle küsimusega teada, kas „teenuste osutaja suhtes, kes teeb kasutajatele kättesaadavaks [veebituru], kuid kes viitab oma veebilehe üldistes kasutustingimustes sellele, et [ta jätab endale siiski] sisu kasutamise õiguse“, võib kohaldada direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist.

49. Eelotsusetaotluses esitatud teave selle kohta, et Russmedia tegevus on puhtalt tehniline või passiivne, viitab Euroopa Kohtu praktikale, mille kohaselt puudutab direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamine üksnes olukorda, kus teenuseosutaja tegevus piirdub „vahendajast teenuseosutaja“ tegevusega selle direktiivi II peatüki 4. jaos seadusandja soovitud tähenduses. Nimelt nähtub selle kohta direktiivi põhjendusest 42, et direktiivis ette nähtud erandid vastutusest hõlmavad ainult neid juhtumeid, kus infoühiskonna teenuse osutaja tegevus on *üksnes tehnilise*, automaatse ja *passiivse* iseloomuga, seega pole sellel teenuseosutajal edastatava või talletatava teabe kohta teadmisi ega kontrolli selle üle [20]. Esimest küsimust tuleb analüüsida just sellest kohtupraktikast lähtudes.

b) Veebituru haldaja roll

50. Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus ei esita üksikasjalikku teavet Russmedia veebituru toimimise kohta, näib, et see äriühing määrab kindlaks kuulutuste paigutuse ja avaldab need tasuta või tasu eest oma veebiturul, kus kuulutused on rühmitatud eri kategooriatesse, mille reklaamikliendid on valinud, ja kus teised kasutajad saavad lihtsa otsingumootori abil otsinguid teha ja tulemusi liigitada. Reklaamiklient peab veebireklaami avaldamiseks Russmedias registreeruma. Selle registreerimise ega kuulutuse avaldamise ajal tema isikut ei kontrollita. Tegemist on veebituru toimimise mainega, mis ilmneb eelotsusetaotlusest, poolte kirjalikest seisukohtadest ja kohtuistungil esitatud seisukohtadest ning minu enda otsingutest. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on enne põhikohtuasjas otsuse tegemist nende seisukohtade õigsust kontrollida.

[18] Russmedia väitis seega, et „tema roll kasutajate kuulutuste avaldamisel on puhtalt tehniline (platvormi pakkumine)“.

[19] Vt käesoleva ettepaneku punkt 29.

[20] Vt 23. märtsi 2010. aasta kohtuotsus, Google France ja Google (C-236/08–C-238/08, EU:C:2010:159, punktid 112 ja 113).

51. Kohtuasjas, millesse oli kaasatud veebituru haldaja, täpsustas Euroopa Kohus, et selleks, et kontrollida, kas haldaja võib direktiivi 2000/31 artikli 14 alusel olla vastutusest vabastatud, tuleb analüüsida, kas tema roll on üksnes oma teenuse *neutraalne* osutamine klientide esitatud andmete puhtalt tehnilise ja automaatse töötlemise teel või kas ta tegutseb aktiivselt viisil, mille tulemusel on tal teave nende andmete kohta või kontroll nende üle [21].

52. Sellega seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et üksnes see, et veebituru haldaja salvestab oma serveris müügipakkumised, määrab kindlaks oma teenuse kasutustingimused, saab teenuse eest tasu ja annab oma klientidele üldist laadi nõu, ei saa tingida seda, et tema suhtes ei kohaldu direktiivis 2000/31 ette nähtud vastutust puudutavad erandid [22].

53. Lisaks, mis puutub ühte tingimusse, mis on seatud direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 vahendajast teenuseosutaja vastutusest vabastamiseks, mida ma käsitlen hiljem (61) [23], siis tuvastas Euroopa Kohus, et asjaolust, et interneti sisujagamisplatvormi haldaja indekseerib sellele platvormile üles laaditud sisu automaatselt, et sellel platvormil on otsingufunktsioon ja et see soovitab videoid vastavalt kasutajate profiilile või eelistustele, ei piisa, et asuda seisukohale, et see tingimus ei ole täidetud [24]. Seda enam ei saa see asjaolu võtta selliselt haldajalt võimalust tugineda selles sättes ette nähtud vabastusele. Nimelt tekib küsimus, kas selle direktiivi artikli 14 lõike 1 punktides a ja b vastutusest vabastamiseks seatud tingimused on täidetud ainult siis, kui asjaomast teenuseosutajat saab pidada tema talletatava teabega seoses „neutraalseks veebimajutusteenuse osutajaks“ ja ta võib *a priori* tugineda sellele vabastusele.

54. Seega näib esmapilgul, et Russmedial on selle teabe osas, mida reklaamiklientide taotlusel talletatakse, neutraalne roll ning et Russmedia võib tugineda direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud erandile. Nüüd tuleb hajutada eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlused, mis peegelduvad esimese küsimuse sõnastuses, ja kes soovib sisuliselt kindlaks teha, kas selle vabastuse kohaldatavuse analüüsimisel tuleb pidada ülekaalukaks veebituru kasutustingimusi või selle haldaja tegelikke toiminguid.

c) Kasutustingimuste asjakohasus

55. Meeldetuletuseks märgin, et veebituru kasutustingimuste kohaselt jätab Russmedia endale õiguse pakutud, postitatud, alla laaditud või saadetud materjale kasutada, sealhulgas neid kopeerida, levitada, edastada, avaldada, reprodutseerida, muuta, tõlkida, partneritele võõrandada ja neid igal ajal kustutada, ilma et tal oleks vaja seda põhjendada.

56. Märgin kohe, et põhikohtuasi ei puuduta kahju, mida tekitati põhikohtuasja hagejale Russmedia sekkumisega vaidlusalusesse kuulutusse, mis oli tema veebiturul kättesaadav. Käesoleval juhul ei ole seega tegemist olukorraga, kus kahju on tingitud veebituru kasutaja pakutavast sisust, mida on selle turu haldaja muutnud või omavoliliselt manipuleerinud.

[21] Vt kohtuotsus L’Oréal jt (punkt 113).

[22] Vt kohtuotsus L’Oréal jt (punkt 115).

[23] Selles sättes on sisuliselt ette nähtud, et selline teenuseosutaja ei saa olla ebaseaduslikust tegevusest või teabest teadlik. Vt käesoleva ettepaneku punkt 68.

[24] Vt selle kohta 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus YouTube ja Cyando (C-682/18 ja C-683/18, edaspidi „kohtuotsus YouTube ja Cyando“, EU:C:2021:503, punkt 114).

57. Selle tõdemuse järel tuleb märkida, et arvestades veebituru kasutustingimusi, näib, et Russmedial ei ole reklaamiklientide ees mingit kohustust nende taotlusel talletatud kuulutuste sisu väljatöötamise või esitlemise osas. Seevastu jätab see äriühing endale õiguse seda teavet kasutada, ilma et seda oleks isegi vaja põhjendada.

58. Kuigi veebituru kasutustingimused võivad määrata kindlaks infoühiskonna teenuse toimimise ja võimaldavad mõista selle teenuseosutaja rolli, ei saa lepingulised korraldused, mille kohaselt teenuseosutaja võib talletatud teabega seoses meetmeid võtta, olemata selleks kohustatud, iseenesest olla määrava tähtsusega, kui tekib küsimus, kas teenuseosutaja roll on neutraalne. Nimelt juhib Euroopa Kohus oma praktikas tähelepanu infoühiskonna teenuse osutaja tegelikule osalemisele teenuse kasutajate pakutava teabe väljatöötamises ja esitlemises. Seevastu direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamise kohaldatavuse analüüsimisel tuleb jätta tähelepanuta toimingud, mida on teenuseosutajal oma platvormi kasutustingimuste alusel lubatud teha, kuid mida ta praktikas ei rakenda. Teisisõnu tuleb selle analüüsi raames arvesse võtta sellise teenuse osutaja poolt tegelikult tehtud toiminguid.

59. Täpsemalt on Euroopa Kohus leidnud, et kui selline veebituru haldaja *osutab abi*, mis seisneb nimelt asjaomaste müügipakkumiste esituse optimeerimises või nende edendamises, siis tuleb asuda seisukohale, et tema roll ei ole tema kliendist müüja ja potentsiaalse ostja vahelises suhtes mitte neutraalne, vaid ta tegutses aktiivselt, mille tulemusel tal on teave nende pakkumistega seotud andmete kohta või ta saab nende üle kontrolli[25]. Samuti on Euroopa Kohus sisuliselt otsustanud, et meediaäriühing ei saa tugineda direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamisele seoses teabega, *mis sisaldub selle äriühingu avaldatud ajalehe paberversiooni elektroonilises väljaandes*, kuna see äriühing on põhimõtteliselt teadlik teabest, mida ta avaldab, ja omab selle üle kontrolli[26].

60. Kokkuvõttes eeldas eespool viidatud kohtupraktika lõikudes veebituru toimimise kord salvestatud teabe eelnevat tundmist ja kontrollimist. Seevastu käesolevas asjas, nagu komisjon kohtuistungil märkis, ei viita miski sellele, et Russmedia sekkuks kuulutuste koostamisse, optimeerimisse või esitusse või et ta kontrolliks enne kuulutuste avaldamist nende individuaalset sisu. Kontroll, mida see äriühing võis teostada oma veebituru kasutustingimuste alusel, on üksnes potentsiaalne ja tagantjärele kontrollimine. Lisaks ilmneb, et Russmediale ei ole talletatud teabe sisu teada, nii et see õigustaks selle äriühingu suhtes direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist välistada.

61. Lisaks, nagu märkis komisjon, ei ole Russmedia platvormi kasutamise tingimustega sarnased kasutustingimused vahendusteenuste puhul ebatavalised[27]. Sellega seoses on oluline märkida, et asjaolu, et vahendajast teenuseosutaja jätab endale õiguse kasutada oma teenuse kasutajate antud teavet, on osa vahendajast teenuseosutajate olulisest rollist võitluses ebaseadusliku veebisisu vastu.

62. Selleks et direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktides a ja b ette nähtud tingimused, mis peavad olema täidetud selleks, et vahendajast teenuseosutaja vastutusest vabastada, oleksid täidetud, peab vahendajast teenuseosutaja reageerima ja selle sisu kõrvaldama või blokeerima kohe pärast ebaseadusliku sisu avastamist. Teenuseosutaja võib eelkõige selleks, et näidata oma võimet sellist toimingut teha, jätta endale õiguse see sisu igal ajal kustutada.

[25] Kohtuotsus L'Oréal jt (punkt 116).

[26] 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus Papasavvas (C-291/13, EU:C:2014:2209, punkt 45).

[27] Näiteks, nagu märkis komisjon kohtuistungil, sisaldus sarnane lepingutingimus kohtuotsuses YouTube ja Cyando (punkt 30) käsitletud videojagamisplatvormi kasutustingimustes. Lisaks märkis komisjon oma kirjalikes seisukohtades, et Russmedia veebituru kasutustingimused ei tundu olevat oluliselt erinevad kohtuotsuses L'Oréal jt käsitletud platvormi haldaja tingimustest.

63. Neil asjaoludel ei saa asjaolu, et Russmedia jätab endale oma veebituru kasutustingimustes õiguse oma teenuse kasutajate taotlusel talletatavat sisu kasutada, direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist selle äriühingu suhtes välistada.

d) Vahejäreldus

64. Eeltoodut arvestades teen ettepaneku vastata esimesele küsimusele, et direktiivi 2000/31 artikli 14 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et niisuguse infoühiskonna teenuse osutaja suhtes, mis seisneb kasutajatele sellise veebituru pakkumises, kus saab tasuta või tasu eest avaldada kuulutusi, võib kohaldada selles sättes ette nähtud vastutusest vabastamist ka siis, kui teenuseosutaja märgib oma veebituru kasutustingimustes, et kuigi ta ei taotle nende materjalide omandiõigust, jätab ta siiski endale õiguse pakutud, postitatud, alla laaditud või saadetud materjale kasutada, sealhulgas neid kopeerida, levitada, edastada, avaldada, reprodutseerida, muuta, tõlkida, partneritele võõrandada ja neid igal ajal kustutada, ilma et tal oleks vaja seda põhjendada, tingimusel et see teenuseosutaja ei võta meetmeid, mille tõttu ta kaotab neutraalse veebimajutusteenuse osutaja staatuse.

65. Täielikkuse huvides tuleb analüüsida, kas põhikohtuasja eripära arvestades on vastutusest vabastamise tingimused käesoleval juhul täidetud.

2. Vahendajast teenuseosutaja vastutusest vabastamise tingimused

66. Eelotsusetaotluses on esile toodud käesoleva kohtuasja eripära, mis näib olevat seotud tingimustega, mis on direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 seatud vastutusest vabastamisele talletatud teabe puhul. Eelotsusetaotluse esitanud kohus juhib Euroopa Kohtu tähelepanu vaidlusaluse kuulutuse ilmselgele ebaseaduslikkusele ja rängalt kahjustavale laadile ning selle kuulutuse kättesaadavusele paljudel teistel veebisaitidel, kus see on üle võetud.

a) Talletatud teabe ilmselge ebaseaduslikkus

1) Ilmselgelt ebaseadusliku sisu tuvastamine

67. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et selleks, et Russmedia saaks kindlaks teha ja analüüsida avaldatud teabe võimalikku ebaseaduslikkust, ei oleks pidanud olema vajalik sellele äriühingule ebaseaduslikust sisust teatada. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on vaidlusaluse kuulutuse sisu ilmselgelt ebaseaduslik ja põhikohtuasja hagejale rängalt kahjulik. Eelotsusetaotluse esitanud kohus näib seega lähtuvat eeldusest, et selle selge ebaseaduslikkuse tõttu oleks Russmedia pidanud olema sellest kuulutusest ja selle ebaseaduslikust sisust teadlik. Vastutusest vabastamiseks oleks Russmedia pidanud – kiiresti ja vastavat taotlust ära ootamata – selle kuulutuse kõrvaldama või sellele juurdepääsu tõkestama, vastavalt direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktile b.

68. Direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punkti a eesmärk on vabastada veebimajutusteenuse osutaja vastutusest talletatud teabe eest, kui ta ei ole ebaseaduslikust tegevusest või teabest teadlik. Kui – nagu käesolevas asjas – kahju hüvitamise hagi raames tuginetakse veebimajutusteenuse osutaja vastutusele, kohaldatakse rangemat vastutusest vabastamise tingimust. Sellisel juhul ei kohaldata teenuseosutaja suhtes selle direktiivi artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist, kui talle on teada faktid või asjaolud, mille põhjal oleks

kohusetundlik ettevõtja pidanud tuvastama asjaomase ebaseaduslikkuse, ja ta ei tegutsenud selle direktiivi artikli 14 lõike 1 punktis b nõutud viisil [28]. Nimelt, nagu nõuab direktiiv 2000/31, peab tegevuse või teabe ebaseaduslikkus olema „ilmne“ ehk teisisõnu peab see olema kergesti tuvastatav [29].

69. Teenuseosutaja võib siiski kaotada direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastuse ainult siis, kui ta on tegelikult teadlik faktidest või asjaoludest, mille alusel hoolas ettevõtja saab tegevuse või teabe ebaseaduslikkuse objektiivselt tuvastada. Nimelt, sõltumata sellest, kas tegemist on kahju hüvitamise hagiga, ei piisa sellest, et teenuseosutaja on üldiselt teadlik asjaolust, et tema teenust kasutatakse ka ebaseadusliku sisu jagamiseks. Teenuseosutaja peab olema teadlik konkreetse ebaseadusliku tegevuse ja teabega seotud faktidest või asjaoludest [30].

70. Direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis a ette nähtud tingimus ei ole seega täidetud, kui teenuseosutaja *tema käsutuses oleva teabe põhjal* tuvastab või ei tea, et talletatud andmed on ebaseaduslikud või kui ta peab neid andmeid ekslikult seaduslikuks. Nimelt, kui teabe või tegevuse ebaseaduslikkust tuleb hinnata objektiivselt, siis hoolsa ettevõtja kriteeriumi kohaselt *hinnatakse teadmist asjaoludest, mis näitavad teabe ebaseaduslikkust, põhimõtteliselt asjaomasele teenuseosutajale tegelikult kättesaadava teabe alusel*.

71. Neil asjaoludel ei saa *eeldada*, et veebituru haldaja on mis tahes ebaseadusliku ja kahjuliku kuulutuse sisust teadlik. Lisaks tähendaks sellise eelduse kehtestamine seda, et haldaja on kohustatud aktiivselt jälgima iga oma reklaamikliendi kõiki andmeid, et tuvastada kuulutused, mis on ilmselgelt ebaseaduslikud ja kahjulikud. Sellist jälgimiskohustust on minu arvates raske ühitada direktiivi 2000/31 loogikaga.

72. Nimelt oleks selline „tagaukse kaudu“ kehtestatud jälgimiskohustus vastuolus direktiivi 2000/31 artikli 15 lõikega 1, mis näeb ette, et liikmesriigid ei tohi kehtestada veebimajutusteenuse osutajatele üldist kohustust jälgida teavet, mida nad talletavad, ega üldist kohustust aktiivselt otsida ebaseaduslikku tegevust näitavaid fakte ja asjaolusid. Seega ei saa veebimajutusteenuse osutajale kehtestada üldist kohustust jälgida teavet, mida ta riigisiseste meetmete alusel talletab [31].

73. Seega ei saa asuda seisukohale, et direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis a ette nähtud tingimus ei ole täidetud seetõttu, et veebiturul avaldatud kuulutus on ilmselgelt ebaseaduslik ja sellest kuulutusest puudutatud isikule rängalt kahjulik. Täielikkuse huvides lisan, et direktiiv 2000/31 ei jäta tähelepanuta olukorda, kus veebimajutusteenuse osutaja kasutab majanduslikku või organisatsioonilist mudelit, mis õhutab või edendab ebaseadusliku sisu levitamist.

2) Ebaseadusliku tegevusega seotud platvorm

74. Tuleb märkida, et direktiivi 2000/31 põhjenduses 44 on märgitud, et teenuseosutaja, kes teeb tahtlikult koostööd ühe oma teenuse saajaga ebaseaduslike tegude sooritamiseks, ületab „pelga edastamise“ või „vahemällu salvestamise“ piirid, mida on nimetatud vastavalt selle direktiivi artiklites 12 ja 13. Seega ei tohi selle teenuseosutaja suhtes kohaldada seda liiki tegevuste puhul

[28] Vt selle kohta kohtuotsus L’Oréal jt (punkt 122) ja kohtuotsus YouTube ja Cyando (punkt 115).

[29] Vt selle kohta kohtuotsus YouTube ja Cyando (punkt 113).

[30] Vt selle kohta kohtuotsus YouTube ja Cyando (punktid 111 ja 112).

[31] Vt selle kohta 3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Glawischnig-Piesczek (C-18/18, EU:C:2019:821, punkt 42).

vastutuse kohta kehtestatud erandeid. Kuigi selles põhjenduses ei ole mainitud kõnealuse direktiivi artiklis 14 nimetatud veebimajutustegevust, ei ole mingit põhjust, miks ei peaks sama põhjenduskäiku kohaldama ka sellele tegevusele. Nimelt otsustas Euroopa Kohus kohtuotsuses YouTube ja Cyando [32], et sellise veebiplatvormi haldajat, kes aitab lisaks pelgalt platvormi kättesaadavaks tegemisele kaasa sellele, et üldsus pääseks niisugusele sisule autoriõigust rikkudes ligi, ei saa pidada neutraalseks veebimajutusteenuse osutajaks, kelle suhtes võib kohaldada direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist.

75. Näib, et selles kohtuotsuses tugines Euroopa Kohus selleks, et teha kindlaks, kas haldaja annab üldsusele niisuguse juurdepääsu, kaudselt oma analüüsile mõiste „edastamine“ kohta direktiivi 2001/29/EÜ tähenduses [33]. Selle analüüsi kohaselt, milles ta juhindus oma kohtuotsusest, mis käsitles sisujagamisplatvormi The Pirate Bay [34], annab haldaja niisuguse juurdepääsu siis, kui ta osaleb kaitstud sisu ebaseaduslikus edastamises, millega tegelevad tema platvormi kasutajad, oma tegevuse tagajärgedest täiesti teadlikuna, et anda teistele internetikasutajatele juurdepääs niisugusele sisule. Euroopa Kohtu hinnangul tuleb selleks, et teha kindlaks, kas see on nii, võtta arvesse kõiki kõnealust olukorda iseloomustavaid asjaolusid, mis võimaldavad teha otseseid või kaudseid järeldusi selle kohta, kas tema osalemine selle sisu ebaseaduslikus edastamises oli tahtlik või mitte.

76. Kui kanda see lähenemine üle käesoleva juhtumi asjaoludele, tähendaks see, et veebituru haldaja, kes on kehtestanud majandusliku ja/või organisatsioonilise mudeli, mis innustab tema platvormi kasutajaid levitama ilmselgelt ebaseaduslikku ja väga kahjustavat sisu või edendab ja hõlbustab sellise sisu piiramatut ja kontrollimatut levitamist, kaotab neutraalse veebimajutusteenuse osutaja staatuse direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 tähenduses. Siiski ei viita miski sellele, et Russmedia oleks sellise mudeli kasutusele võtnud.

3) Veebis kättesaadava sisu modereerimist käsitleva liidu õiguse areng

77. Võib väita, et kaalutlus, mille kohaselt ei kohusta direktiiv 2000/31 põhimõtteliselt – välja arvatud erandlikel asjaoludel [35] – veebimajutusteenuse pakkujaid mis tahes ilmselgelt ebaseaduslikku ja rängalt kahjustavat sisu tuvastama, ei pruugi tunduda rahuldav, võttes arvesse ohte, mida niisuguse sisu levitamine võib nende kasutajate ja kolmandate isikute õigustele tekitada.

78. Nagu ma aga ühes teises kontekstis märkisin [36], on direktiiv 2000/31 oma ajastu vili ja liidu seadusandja soovis kehtestada põhikorra, mis kaitseb konkreetselt infoühiskonna teenuste vaba liikumist. Seega piirdub see direktiiv teavitamiskohustuste kehtestamisega kõigile infoühiskonna teenuste osutajatele [37], tegemata vahet veebimajutusteenuse eri liikide vahel. Nimetatud direktiiv põhineb loogikal, mille kohaselt kehtestavad liikmesriigid selles sätestatud piirides kohustusi, mida peavad nende territooriumil asuvad teenuseosutajad järgima. Eelkõige on liikmesriikide tegutsemisruum piiratud selle direktiivi artiklis 15 ette nähtud üldise jälgimiskohustuse kehtestamise keeluga.

[32] Vt selle kohtuotsus punkt 108.

[33] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230).

[34] Vt 14. juuni 2017. aasta kohtuotsus Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, punktid 36, 45 ja 48).

[35] Vt käesoleva ettepaneku punkt 76.

[36] Vt selle kohta minu ettepanek kohtuasjades Airbnb Ireland jt (C-662/22–C-667/22, EU:C:2024:18, punktid 4 ja 5).

[37] Vt direktiivi 2000/31 artiklid 5–7 ja 10.

79. Direktiiviga 2000/31 kehtestatud põhikorda on järk-järgult täiendatud valdkondlike õigusaktidega, mis nõuavad asjakohaste meetmete kehtestamist, et kaitsta teatavaid kasutajate kategooriaid konkreetse sisu eest, nagu terroristlik või lapspornograafiline sisu [38].

80. Hiljuti muutis liidu seadusandja digiplatvormide suhtes kohaldatavat õigusraamistikku suurel määral. Nimelt eristatakse Digital Services Act'is platvormide kohustusi teatavate kriteeriumide alusel ja see reguleerib teataval määral ka ebaseadusliku sisu modereerimise küsimust [39]. See uus õiguslik raamistik käesolevat kohtuasja siiski ei puuduta ja Euroopa Kohus ei peaks minu arvates kehtestama kohtulikult kohustust, mida ei ole põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas direktiivis 2000/31 ette nähtud, vaid mis on lisaks vastuolus selle direktiivi artikliga 15.

b) Avaldatud kuulutuste sisu edasi jagamine

81. Teine aspekt, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtu tähelepanu juhib, puudutab asjaolu, et kuigi Russmedia kõrvaldas vaidlusaluse kuulutuse oma veebiturult pärast põhikohtuasja hageja taotlust, on see kuulutus ikka kättesaadav paljudel teistel veebisaitidel, mis võtsid selle üle Russmedia veebiturult, märkides ära algse allika. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei esita otseselt küsimust selle asjaolu kohta direktiivi 2000/31 seisukohast. Seevastu viitab ta sellele oma neljandas küsimuses, mis puudutab isikuandmete kaitse üldmääruses nõutud meetmeid, et tagada isikuandmete töötlemise turvalisus. Kohtuistungil vaidlesid pooled siiski vastuseks Euroopa Kohtu küsimustele selle asjaolu üle selle direktiivi artikli 14 lõike 1 punktis b ette nähtud vastutusest vabastamise tingimuse kontekstis. Neid kaalutlusi arvestades ja selleks, et anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik vastus, analüüsin küsimust, kas direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis b ette nähtud tingimus on täidetud, kui pärast seda, kui veebimajutusteenuse osutaja on saanud teada faktidest või asjaoludest, mis võimaldavad hõlpsalt tuvastada talletatud teabe ebaseaduslikkuse, kõrvaldab ta selle teabe kiiresti oma veebisaidilt, kuid see teave on endiselt kättesaadav teistel veebisaitidel, mis on selle veebimajutusteenuse osutaja veebisaidilt üle võtnud.

82. Sellega seoses ei täpsusta eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas Russmedia jagas vaidlusalust kuulutust teiste veebisaitide operaatoritele edasi või kopeerisid nad seda ilma, et Russmedia oleks sellest teadlik. Seda küsimust arutati kohtuistungil. Eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks analüüsin neid kahte juhtumit.

1) Vaidlusaluse kuulutuse ülevõtmine partnerite poolt

83. Kohtuistungil vihjas komisjon olukorrale, kus Russmedia edastab oma veebiturul avaldatud kuulutusi vastavalt oma veebituru kasutustingimustele partneritele, kellega ta on lepinguliselt seotud, kes on tema veebisaidil loetletud ja seega reklaamiklientidele teada.

84. Võib tekkida küsimus, kas sellisel juhul seisneb veebituru haldaja osutatav teenus teenuse saaja taotlusel talletatava teabe *neutraalses* majutamises. Ei tohi unustada, et direktiivi 2000/31 artikli 14 lõige 1 on kohaldatav ainult siis, kui teenuseosutaja osutab sellist teenust.

[38] Vt näitena Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määruse (EL) 2021/784, mis käsitleb võitlemist terroristliku veebisisu levitamise vastu (ELT 2021, L 172, lk 79), artikkel 5 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT 2010, L 95, lk 1, ja parandus ELT 2010, L 263, lk 15), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta direktiiviga (EL) 2018/1808 (ELT 2018, L 303, lk 69), artikkel 28b.

[39] Vt Digital Services Act'i artikli 35 lõike 1 punkt c.

85. Märgin sellega seoses, et kui veebituru haldaja edastab individuaalselt ja/või inimsekkumise abil oma teenuse saaja esitatud teavet oma partneritele, et need avaldaksid seda teavet teistel veebisaitidel, sarnaneb tema roll selle teabe arendaja rollile. Sellisel juhul ma kahtlen, kas selle haldaja teenus kuulub täielikult direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 kohaldamisalasse. Seevastu juhul, kui kasutaja palvel talletatava teabe võtavad üle teiste veebisaitide operaatorid ja haldaja roll selles edastamises on üksnes tehniline ja automaatne, võib asuda seisukohale, et see säte on tema suhtes täielikult kohaldatav.

86. Samas ei sisalda eelotsusetaotlus faktilisi asjaolusid, mis võimaldaksid kindlaks teha, kumb neist kahest juhust vastab põhikohtuasjas käsitletavale olukorrale. Veelgi olulisem on, et küsimus, kas direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis b ette nähtud tingimus on täidetud, tekib ainult siis, kui Russmedia saab kvalifitseerida „veebimajutusteenuse osutajaks“ selle sätte tähenduses. Analüüsin seega selle direktiivi artikli 14 lõike 1 punktis b sätestatud tingimust, lähtudes eeldusest, et Russmedia on veebimajutusteenuse osutaja selle sätte tähenduses ja et vaidlusaluse kuulutuse võtsid selle äriühingu partnerid üle tingimustel, mida komisjon kohtuistungil mainis [40].

87. Sellega seoses on direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis b grammatiliselt ette nähtud, et vastutusest vabastamiseks peab veebimajutusteenuse osutaja ebaseadusliku teabe kiiresti kõrvaldama või tõkestama sellele juurdepääsu. Seega ei piirdu see säte märkimisega, et veebimajutusteenuse osutaja peab ebaseadusliku teabe kõrvaldama või sellele juurdepääsu tõkestama. Seadusandja on nimelt valinud lahtise sõnastuse, mille kohaselt sisuliselt peab teenuseosutaja ebaseadusliku tegevuse, mis toimub oma teenuse või teenuse kaudu, kiiresti lõpetama.

88. On tõsi, et selle tingimuse sõnastust võib mõista nii, et liidu seadusandja eesmärk ei olnud mitte määrata kindlaks konkreetseid tulemusi, mis tuleb saavutada, vaid üksnes selleks jõupingutuste tegemine. Direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punkti b lahtine sõnastus jätab teenuseosutajale siiski teatava tegutsemisruumi („kõrvaldab […] kiiresti teabe *või* tõkestab juurdepääsu sellele“), mis võimaldab tal võtta sobiva, proportsionaalse ja tõhusa meetme. Selle sätte selline tõlgendus on vajalik, arvestades selle direktiivi mitut põhjendust.

89. Nimelt on direktiivi 2000/31 põhjenduses 46 märgitud, et teabe kõrvaldamisel tuleb järgida „siseriiklikul tasandil sel eesmärgil kehtestatud korda“ ning et see direktiiv „ei mõjuta liikmesriikide võimalust kehtestada erinõudeid, mida tuleb kiiresti täita enne teabe kõrvaldamist või sellele juurdepääsu tõkestamist.“ Siiski ei viita miski sellele, et kohaldatavate riigisiseste õigusaktidega on sellised menetlused ja nõuded kehtestatud.

90. Igal juhul on direktiivi 2000/31 põhjenduses 41 märgitud, et direktiiviga luuakse tasakaal erinevate kaalul olevate huvide vahel ja kehtestatakse põhimõtted, millele saab rajada ettevõtjate kokkulepped ja standardid. Mis puudutab konkreetsemalt direktiivi artikli 14 lõike 1 punktis b sätestatud tingimust, siis põhjenduses 46 on märgitud, et teenuseosutaja peab vastavalt sõnavabaduse põhimõttele kõnealuse teabe kõrvaldama või sellele juurdepääsu tõkestama. Sellega seoses on Euroopa Kohus sedastanud, et direktiivi artikli 14 lõikes 1 sätestatud vastutusest vabastamine väljendab tasakaalu, mida direktiiviga soovitakse kehtestada erinevate huvide vahel, mille hulka kuulub ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 11 tagatud sõnavabaduse austamine [41].

[40] Vt käesoleva ettepaneku punkt 83.

[41] Vt selle kohta kohtuotsus YouTube ja Cyando (punkt 113).

91. Järeldan sellest, et selleks, et direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis b ette nähtud tingimust saaks pidada täidetuks, tuleb ebaseadusliku teabe kõrvaldamisel järgida nende erinevate õiguste ja vabaduste kaitsega seotud nõuete vajalikku ühitamist ning nendevahelist õiglast tasakaalu.

92. Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et nii nagu hartaga on tagatud sõnavabaduse austamine, mida on mainitud direktiivi 2000/31 põhjenduses 46, on harta artikliga 7 tagatud ka eraelu austamine. Teiseks, võttes arvesse vajadust tasakaalustada kaalul olevaid huve, ei saa eesmärki kaitsta tõhusalt isiku mainet ja au saavutada veebimajutusteenuse osutajale ülemäärase kohustuse panemisega [42].

93. Neil asjaoludel peab selleks, et direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis b ette nähtud tingimust saaks pidada asjasse puutuvaid õigusi järgides täidetuks, veebimajutusteenuse osutaja, kelle teenust kasutatakse talletatava teabe edasi jagamiseks tema lepingulistele partneritele, võtma mõistlikke meetmeid tagamaks, et ka tema partnerid vajaduse korral selle sisu kõrvaldavad või blokeerivad. Näiteks võiks nende partneritega sõlmitavatesse lepingutesse lisada vastava klausli.

2) Vaidlusaluse kuulutuse ülevõtmine kolmandate isikute poolt

94. Kohtuistungil arutati mitte ainult olukorda, kus kuulutuse võtavad üle veebituru haldaja partnerid, vaid ka olukorda, kus avalikult kättesaadava kuulutuse võtavad üle kolmandad isikud ilma veebituru haldaja teadmata ja ilma tema nõusolekuta. Arutati küsimust, kas käesoleva ettepaneku punktis 91 esitatud kaalutlusi arvestades peab veebituru haldaja direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis b ette nähtud tingimuse täitmiseks võtma meetmeid kolmandate isikute suhtes. Sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt.

95. Direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis b kehtestatud tingimus põhineb nimelt ideel, et veebimajutusteenuse osutaja peab kiiresti võtma kõik tema võimuses olevad meetmed, et lõpetada ebaseaduslik tegevus, mis toimub tema teenuse kaudu või teenuse suhtes. Seevastu ei saa see, kas see tingimus on täidetud, sõltuda meetmetest, mis ei ole tema kontrolli all.

96. Ilma et see mõjutaks täiendavaid märkusi, mis ma esitasin direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 kohaselt vahendajast teenuseosutaja vastutusest vabastamise tingimuste kohta, jään oma ettepaneku juurde esimesele küsimusele antava vastuse kohta, mille ma esitasin käesoleva ettepaneku punktis 64.

B. Teine kuni neljas küsimus

97. Teise kuni neljanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkte b ja f, artikli 6 lõike 1 punkti a ning artikleid 7, 24 ja 25 tuleb tõlgendada nii, et infoühiskonna teenuse osutaja, kelle tegevus seisneb selles, et veebisaidil majutatakse kasutajate taotlusel tasuta või tasulisi kuulutusi, peab eelnevalt kontrollima kuulutuse avaldaja isikut (teine küsimus) ja avaldatud kuulutuste sisu (kolmas küsimus) ning võtma turvameetmeid, et takistada või piirata isikuandmeid sisaldavate kuulutuste sisu kopeerimist või edasi jagamist (neljas küsimus).

[42] Vt selle kohta 3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Glawischnig-Piesczek (C-18/18, EU:C:2019:821, punkt 44).

98. Need küsimused puudutavad ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõiget 4, artikli 4 punkte 7 ja 11 ning direktiivi 2000/31 artiklit 15. Nendele küsimustele tarviliku vastuse andmiseks piisab siiski sellest, kui tõlgendada käesoleva ettepaneku eelmises punktis nimetatud isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid, milles on kindlaks määratud isikuandmete töötlemises osaleva isiku kohustused ja vastutus.

99. Lisaks tuleb nendele küsimustele vastamiseks kõigepealt kindlaks teha, millises rollis selline teenuseosutaja isikuandmete töötlemises osaleb. Sellega seoses näib, et teine kuni neljas küsimus põhinevad eeldusel, et Russmedia tegutses „vastutava töötlejana“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 7 tähenduses. Nendes küsimustes on nimelt viidatud sellele sättele ja nimetatud „teenuste osutaja[t], kes on isikuandmete vastutav töötleja“. Sarnaselt komisjoniga on ka minul sellise õigusliku kvalifikatsiooni suhtes kahtlusi. Seega, kuivõrd see võib mõjutada eelotsuse küsimustele antavaid vastuseid, käsitlen kõigepealt veebituru haldaja õiguslikku kvalifikatsiooni isikuandmete kaitse üldmääruses ette nähtud kategooriate järgi (1. jagu) ning seejärel käsitlen selle haldaja kohustuste ja vastutuse küsimust (2. jagu).

1. Õiguslik kvalifitseerimine

a) Isikuandmete töötlemises osalejad

100. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 7 on mõiste „vastutav töötleja“ määratletud kui isik, kes määrab üksi või koos teistega kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid. Selles määruses on nimetatud veel üht andmete töötlemisega seotud osalejat, nimelt volitatud töötlejat. Viimane on määruse artikli 4 punktis 8 määratletud kui isik, kes töötleb isikuandmeid vastutava töötleja nimel.

101. Andmetöötluses osaleja kvalifitseerimine isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud kategooriate järgi määrab kindlaks selle osaleja kohustused ja vastutuse. Need kohustused ja vastutus on määratletud teises kuni neljandas küsimuses viidatud sätetes.

102. Nimelt peab igasugune isikuandmete töötlemine olema kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 1 sätestatud andmetöötluse põhimõtetega ja vastama selle määruse artiklis 6 loetletud töötlemise seaduslikkuse tingimustele. Nende põhimõtete[43] järgimise eest vastutab vastutav töötleja ja kui töötlemine põhineb nõusolekul, peab ta suutma tõendada, et andmesubjekt on andnud andmete töötlemiseks oma nõusoleku, nagu nõuab selle määruse artikli 7 lõige 1. Samamoodi näevad kõnealuse määruse artiklid 24 ja 25 ette vastutava töötleja üldised kohustused rakendada asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada isikuandmete töötlemine kooskõlas selle määrusega.

103. Lisaks määrab see, kellena töötlemisse kaasatud osaleja tegutseb, samuti kindlaks tema vastutuse ulatuse isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise eest.

104. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõike 2 esimeses lauses on nimelt sätestatud, et „töötlemisega seotud vastutav töötleja vastutab kahju eest, mis on tekkinud sellise töötlemise tulemusel, millega rikutakse [seda] määrust“. Vastutav töötleja ei vastuta mitte ainult tema enda poolse isikuandmete töötlemise eest, vaid ka tema nimel toimuva isikuandmete töötlemise eest[44].

[43] Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõige 2.

[44] Vt 5. detsembri 2023. aasta kohtuotsus Nacionalinis visuomenės sveikatos centras (C-683/21, EU:C:2023:949, punkt 36).

Seevastu selle määruse artikli 82 lõike 2 teise lause alusel „vastutab [volitatud töötleja] töötlemise käigus tekitatud kahju eest ainult siis, kui ta ei ole täitnud käesoleva määruse nõudeid, mis on suunatud konkreetselt volitatud töötlejatele, või kui ta pole järginud vastutava töötleja seaduslikke juhiseid või on tegutsenud nende vastaselt“.

b) Töötlemise eesmärk ja vahendid

105. Seega tuleb selleks, et teha kindlaks, kas isikuandmete töötlemises osalevat üksust saab pidada vastutavaks töötlejaks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 7 tähenduses, analüüsida, kas see üksus avaldas tõepoolest enda huvides mõju selle töötlemise *eesmärkide ja vahendite* kindlaksmääramisele.

106. Töötlemise eesmärk on see, *miks* andmeid töödeldakse [45]. Põhimõtteliselt otsustab selle töötlemise eest vastutav isik.

107. Mõiste „vahendid“ piirjooned on vähem selged ja need tuleb kindlaks määrata nende majanduslike ja tehnoloogiliste struktuuride arengu kontekstis, milles andmeid töödeldakse. Üldiselt, kui töötlemise eesmärk on seotud põhjusega, miks andmeid töödeldakse, vastavad vahendid küsimusele, *kuidas* see eesmärk saavutatakse. Vahendite kindlaksmääramine seisneb eelkõige selles, et otsustatakse, milliseid andmeid töödeldakse [46], kellel on neile juurdepääs ja kuidas [47], ning kui selline otsus võib töötlemistoimingud lõpetada, siis töötlemise kestus. Otsuste tegemine materiaalsete või digitaalsete vahendite või andmekandjate kohta [48], mille abil andmeid kogutakse, esitletakse või levitatakse, aitab samuti kaasa töötlemisvahendite kindlaksmääramisele.

108. Vastutav töötleja ei ole siiski kohustatud määrama kindlaks töötlemise kõiki tehnilisi ja korralduslikke aspekte. Otsus usaldada andmete töötlemine volitatud töötlejale võib tuleneda mitte ainult soovist vähendada vastutava töötleja töökoormust, vaid ka asjaolust, et tal puuduvad tehnilised teadmised või töötlemise korraldamiseks vajalikud vahendid. Sellist majanduslikust tegelikkusest lähtuvat tõlgendust kinnitavad isikuandmete kaitse üldmääruse sätted.

109. Kuigi isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 kohaselt peab leping või muu õigusakt, mille alusel vastutav töötleja annab töötlemise üle volitatud töötlejale, määratlema töötlemise *eesmärgi*, ei pea selline õiguslik alus ammendavalt vastama küsimusele, kuidas andmeid töödeldakse. Selles tuleb kindlaks määrata üksnes töötlemise sisu ja kestus, töötlemise laad ja eesmärk ning isikuandmete liik ja andmesubjektide kategooriad. Ühelt poolt jäävad tundlikud küsimused, mis on töötlemise seaduslikkuse seisukohast põhilise tähtsusega, vastutava töötleja pädevusse. Teiselt poolt, kuigi volitatud töötleja tegutseb vastutava töötleja nimel ja järgib tema juhiseid, võib või isegi peab ta määrama kindlaks töötlemise tehnilised ja korralduslikud

[45] Vt selle kohta 11. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus État belge (ametliku väljaande töödeldavad andmed) (C-231/22, EU:C:2024:7, punkt 31).

[46] Vt 5. juuni 2018. aasta kohtuotsus Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein (C-210/16, EU:C:2018:388, punkt 37) ja 5. detsembri 2023. aasta kohtuotsus Nacionalinis visuomenės sveikatos centras (C-683/21, EU:C:2023:949, punkt 32), mis annavad mõista, et vastutav töötleja on isik, kes osaleb aktiivselt nende isikute ringi kindlaksmääramisel, kelle andmeid töödeldakse, ja otsustab, milliseid andmeid töödeldakse.

[47] Vt selle kohta 11. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus État belge (ametliku väljaande töödeldavad andmed) (C-231/22, EU:C:2024:7, punkt 33), mis jätab mulje, et nende sidekanalite valik, mille abil kolmandad isikud saavad andmetega tutvuda, tähendab andmetöötluse vahendite kindlaksmääramist.

[48] Vt selle kohta 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Fashion ID (C-40/17, EU:C:2019:629, punkt 77) ja 11. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus État belge (ametliku väljaande töödeldavad andmed) (C-231/22, EU:C:2024:7, punkt 33).

meetmed, ületamata oma rolli piire volitatud töötlejana. Teisisõnu ei ole andmete töötlemise *mitteoluliste vahendite* kindlaksmääramine piisav selleks, et anda andmete töötlemisega seotud isikule vastutava töötleja staatus.

110. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab käesoleva ettepaneku punktides 106–109 esitatud kriteeriumide alusel otsustama, kas Russmediat võib pidada vastutavaks töötlejaks. Selleks et anda liikmesriigi kohtule liidu õiguse tõlgendamise juhised, mis on talle tarvilikud tema menetluses oleva vaidluse lahendamiseks, käsitlen seda probleemistikku.

c) Veebituru haldaja ja isikuandmete kaitse üldmäärus

111. Kõigepealt märgin, et veebiturul avaldatud kuulutustes sisalduvate isikuandmete töötlemist tuleb eristada nende reklaamiklientide andmete töötlemisest, kes loovad selle veebituru haldaja juures oma kuulutuste avaldamiseks konto. Sellise konto loomine ja muud toimingud, mis on seotud kuulutust avaldava kasutaja esitatud andmetega, on töötlemistoimingud, mille eest see haldaja isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt vastutab. Sisuliselt otsustab haldaja, millised andmed on konto registreerimiseks vajalikud, ja määrab reklaamiklientide registreerimise korra kehtestamisel kindlaks nende andmete töötlemise eesmärgi.

112. Eelotsusetaotluses on tõstatatud küsimus, kas veebituru haldaja mõjutab iseenda eesmärkidel ka tema veebiturul avaldatud kuulutustes sisalduda võivate isikuandmete töötlemise eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramist.

113. Mis puudutab veebis avaldatud kuulutuses sisalduvate andmete *töötlemise eesmärki*, siis on veebiturul kuulutuse avaldamise üldine eesmärk kuulutust avaldava kasutaja toote või teenuse reklaamimine üldsusele. Selle eesmärgi määrab seega kindlaks asjaomane kuulutuse avaldaja. Seevastu näib, et selle veebituru haldaja ei mõjuta temale omastel eesmärkidel põhjust, miks need kuulutused avaldatakse. Arutamisel olev kohtuasi on täiuslik näide sellest veebituru toimimise eripärast. Nimelt laaditi vaidlusalune kuulutus üles mitte selleks, et reklaamida kuulutuse avaldaja teenust, vaid selleks, et põhikohtuasja hagejat kahjustada. Haldaja ei mõjutanud selle kuulutuse autori kahetsusväärset ajendit.

114. Mis puudutab *töötlemisvahendite* kindlaksmääramist, siis mõjutab vastust küsimusele, kuidas andmeid töödeldakse, reklaamiklient. Nimelt otsustab reklaamiklient, kas ja millised andmed kuulutusesse lisatakse. Seevastu on väga tõenäoline, et veebituru haldaja ei ole isegi teadlik asjaolust, et kuulutus sisaldab isikuandmeid. Lisaks, kuigi on tõsi, et see haldaja määrab kindlaks kuulutuste paigutuse ja selle veebituru toimimise muud tehnilised ja korralduslikud aspektid, märgin käesoleva ettepaneku punktis 109 esitatud seisukohti arvestades, et haldaja mõju isikuandmete töötlemise mitteoluliste vahendite kindlaksmääramisele ei tähenda siiski, et teda tuleks pidada vastutavaks töötlejaks.

115. Seega näib, et sellise veebituru haldaja nagu Russmedia ei mõjuta talle omastel eesmärkidel nende isikuandmete töötlemise eesmärgi ja vahendite kindlaksmääramist, mis võivad sisalduda sellel veebiturul postitatud kuulutustes. Kui see haldaja osaleb nende andmete töötlemises, tegutseb ta volitatud töötlejana reklaamikliendi nimel ja tema vastutusel. Neil asjaoludel tuleb veebimajutusteenuse kasutajaid pidada isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses „vastutavaks töötlejaks“ [49].

[49] Vt selle kohta van der Sloot, B., „Welcome to the Jungle: The Liability of Internet Intermediaries for Privacy Violations in Europe“, *Jipitec*, kd 3, nr 3, 2015, lk 217.

116. Käesoleva kohtuasja eripära arvestades tuleb teha eespool esitatud kaalutluste kohta mõned täpsustused.

117. Esiteks, sõltumata küsimusest, kas isikuandmete kaitse üldmääruse mõjualas võib andmesubjekti pidada tema enda isikuandmete vastutavaks töötlejaks[50], tuleb märkida, et käesoleval juhul ei puudutanud vaidlusaluses kuulutuses sisalduvad andmed isikut, kes selle kuulutuse avaldas.

118. Teiseks jätab Russmedia oma veebituru kasutustingimuste kohaselt endale õiguse kasutada reklaamiklientide taotlusel talletatavat teavet. Ta võib seda teavet kopeerida, levitada, edastada, avaldada, reprodutseerida, muuta, tõlkida, partneritele võõrandada ja igal ajal kustutada, ilma et seda oleks vaja isegi põhjendada. Kui selline meede on võetud kuulutuses sisalduvate andmete suhtes, võib seda äriühingut pidada konkreetse töötlemistoimingu puhul vastutavaks töötlejaks koos kõigi sellest tulenevate kohustuste ja vastutusega. Nimelt võib isik olla vastutav töötlemistoimingute eest, mille eesmärgid ja vahendid määrab tema kindlaks. Seevastu – ja ilma et see välistaks tsiviilvastutust, mis võib sellega seoses olla riigisiseses õiguses ette nähtud – ei saa seda isikut pidada isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses vastutavaks töötlemisahela eelnevate ega järgnevate etappide eest, mille eesmärke ega vahendeid ei määra kindlaks tema[51].

119. Kolmandaks vastavad eespool esitatud kaalutlused artikli 29 töörühma[52] seisukohale 16. veebruari 2010. aasta arvamuses 1/2010 mõistete „vastutav töötleja“ ja „volitatud töötleja“ kohta[53]. Selle töörühma arvates on nimelt internetiühenduse pakkuja, kes pakub talletamisteenuseid, põhimõtteliselt oma klientide poolt internetis avaldatud isikuandmete volitatud töötleja, kelle teenuseid kliendid kasutavad oma veebisaidi majutamiseks ja hooldamiseks. Kui aga selline teenuseosutaja töötleb andmeid, mida ta talletab isiklikel eesmärkidel, saab ta asjaomase töötlemistoimingu puhul vastutavaks töötlejaks. Lisaks vastab see seisukoht ka Euroopa Andmekaitsenõukogu seisukohale tema 7. juuli 2021. aasta suunistes 07/2020 vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistete kohta isikuandmete kaitse üldmääruses[54], mille kohaselt on veebimajutusteenuse osutaja, kes ei määra kindlaks, kas andmed, mida ta majutab, on isikuandmed, ega tee muid töötlemistoiminguid peale andmete talletamise oma kliendi nimel, volitatud töötleja.

120. Seega, kui faktiliste asjaolude kontrollimisest, mille peab läbi viima eelotsusetaotluse esitanud kohus, ei tulene teisiti, peaks Euroopa Kohus minu arvates juhtima selle kohtu tähelepanu võimalusele Russmedia kvalifitseerimine uuesti läbi vaadata. Arvan nagu komisjongi, et see äriühing ei ole vaidlusaluse kuulutuse avaldamisest tulenevate töötlemistoimingute puhul mitte vastutav töötleja, vaid volitatud töötleja. Selle eelduse alusel analüüsin nüüd teist kuni neljandat küsimust.

50 Vt selle problemaatika kohta Helberger, N ja van Hoboken, J, „Little Brother is Tagging You – Legal and Policy Implicatons of Amateur Data Controllers“, *Computer Law International* (*CRi*), nr 4, 2010, lk 101 jj, ning Finck, M., „Cobwebs of control: the two imaginations of the data controller in EU law“, *International Data Privacy Law*, kd 11, nr 4, 2021, lk 338–341.

51 Vt selle kohta 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Fashion ID (C-40/17, EU:C:2019:629, punkt 74).

52 Isikuandmete kaitse üldmääruse jõustumisega asendati see töörühm Euroopa Andmekaitsenõukoguga, vt selle määruse artikkel 68 ja artikli 94 lõige 2.

53 Kättesaadav järgmisel aadressil: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp169_et.pdf, lk 27.

54 Kättesaadav järgmisel aadressil: https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-10/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_et.pdf, punkt 40.

2. Veebituru haldaja kohustused ja vastutus

a) Olukord, kus veebituru haldajat peetakse seoses kuulutustes sisalduvate andmete töötlemisega volitatud töötlejaks

121. Veebituru haldajal isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt lasuvate kohustuste ja vastutuse kontekstis on asjakohane eristada ühelt poolt sellel veebiturul avaldatud kuulutustes sisalduvate isikuandmete töötlemist ja teiselt poolt nende reklaamiklientide andmete töötlemist, kes loovad haldaja juures konto.

1) Kuulutustes sisalduvate andmete töötlemine

122. Juhul kui Russmedia oli tõepoolest kuulutustes sisalduvate isikuandmete töötlemisel volitatud töötleja, ei pidanud ta kontrollima, kas töötlemine oli lubatud ja seaduslik. Nagu ma märkisin [55], vastutab teises küsimuses viidatud sätete kohaselt isikuandmete töötlemise põhimõtete järgimise eest vastutav töötleja. Samamoodi ei ole kolmandas küsimuses viidatud sätete kohaselt volitatud töötleja ka kohustatud eelnevalt kontrollima töötlemistoimingute esemeks oleva teabe sisu.

123. Neljanda küsimuse eesmärk on kindlaks teha, kas Russmedia oleks pidanud võtma turvameetmeid, et takistada või piirata isikuandmeid sisaldavate kuulutuste sisu kopeerimist või edasi jagamist. See küsimus puudutab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktide b ja f ning artiklite 24 ja 25 tõlgendamist. Ka need sätted käsitlevad kohustusi, mis ei ole mitte volitatud töötlejal, vaid vastutaval töötlejal.

124. Samas on isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 32 täpsustatud vastutava töötleja ja võimaliku volitatud töötleja kohustusi seoses isikuandmete töötlemise turvalisusega [56].

125. Täpsemalt on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 32 lõikes 1 sätestatud, et vastutav töötleja ja volitatud töötleja rakendavad töötlemisega seotud ohule vastava turvalisuse taseme tagamiseks asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, võttes arvesse teaduse ja tehnoloogia viimast arengut ja rakendamise kulusid, aga ka töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärke ning riske. Samuti on selle määruse artikli 32 lõikes 2 sätestatud, et vajaliku turvalisuse taseme hindamisel võetakse eelkõige arvesse isikuandmete töötlemisest tulenevaid ohte, eelkõige isikuandmete juhuslikku või ebaseaduslikku hävitamist, kaotsiminekut, muutmist ja loata avalikustamist või neile loata juurdepääsu.

126. Kuna isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 32 lõige 2 puudutab volitatud töötleja kohustusi, eeldab see säte, et andmete töötlemine vastavalt vastutava töötleja juhistele on lubatud ja seaduslik. Volitatud töötlejat ei saa kohustada kontrollima selle vastutava töötleja tegevust, kelle nimel ta andmeid töötleb. Seevastu peab ta võtma meetmeid, mille eesmärk on tagada isikuandmete töötlemise turvalisus kolmandate isikute sekkumise vastu. Nimelt konkretiseerib selle määruse artikli 32 lõige 1 sisuliselt määruse artikli 5 lõike 1 punktis f sätestatud terviklikkuse ja konfidentsiaalsuse põhimõtteid [57]. Nende põhimõtete kohaselt peab andmeid töötlema vastutav töötleja või neid tuleb töödelda tema nimel viisil, mis tagab selliste andmete asjakohase turvalisuse, sealhulgas kaitse loata või ebaseadusliku töötlemise ja kaotsimineku eest.

[55] Vt käesoleva ettepaneku punkt 102.

[56] Vt selle kohta 25. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus MediaMarktSaturn (C-687/21, EU:C:2024:72).

[57] Vt selle kohta 21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus Krankenversicherung Nordrhein (C-667/21, EU:C:2023:1022, punkt 68).

127. Kui veebiturul postitatud kuulutusi võivad üle võtta teiste veebisaitide operaatorid vastavalt selle veebituru kasutustingimustele, mis on sellel veebiturul loetletud, ja seega on need reklaamiklientidele eelnevalt teada, peaks volitatud töötleja rakendama meetmeid, mis võimaldavad tal lasta oma platvormilt kustutatud kuulutused kõrvaldada. Nimelt võib ilmneda, et töötlemine ei ole või ei ole enam seaduslik ning platvorm, mille kaudu kuulutuse edasi jagamine toimub, peaks suutma lõpetada isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise ka oma partnerite poolt. Selline tulemus on kooskõlas tulemusega, mis puudutab veebimajutusteenuse osutaja vastavust direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis b ette nähtud tingimusele [58].

128. Seevastu, vastupidi sellele, mida näib eeldavat eelotsusetaotluse esitanud kohus neljandas küsimuses, tundub mulle, et volitatud töötleja ei peaks olema kohustatud takistama või piirama isikuandmeid sisaldavate kuulutuste kopeerimist või edasi jagamist. Volitatud töötleja ei saa kindlaks määrata, kellel on andmetele juurdepääs ja kuidas.

2) Reklaamiklientide andmete töötlemine

129. Veebituru haldaja kohustused ja vastutus on suuremad seoses nende reklaamiklientide andmete töötlemisega, kes loovad selle haldaja juures konto. Sellise töötlemise puhul on haldaja vastutav töötleja ning tema suhtes kohaldatakse täielikult isikuandmete kaitse üldmääruse artikleid 24 ja 25 [59].

130. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 24 on sätestatud vastutava töötleja üldine kohustus rakendada asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada andmete töötlemine kooskõlas selle määrusega. Määruse artikkel 25 kohustab vastutavat töötlejat rakendama nii isikuandmete töötlemise vahendite kindlaksmääramisel kui ka töötlemise ajal asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, mille eesmärk on tõhusalt rakendada andmekaitse põhimõtteid ning lisada töötlemisele vajalikud kaitsemeetmed, et täita määruse nõudeid ja kaitsta andmesubjekti õigusi.

131. Nagu nähtub isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitest 24 ja 25, peavad kõnealused meetmed vastama isikuandmete töötlemise kontekstiga seotud riskidele. Konkreetsete ohtude kindlakstegemine ja sobivate vahendite kindlaksmääramine tuleb jätta eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnata, kelle käsutuses on kõik faktilised asjaolud kõigi nende sätete seisukohast asjakohaste kriteeriumide kohta, kuid ma sooviksin siiski lisada järgmised täpsustused.

132. Nagu on märgitud isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 75, võib andmete töötlemine ohustada füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi, eelkõige juhul, kui see võib põhjustada identiteedi kuritarvitamist ja andmesubjektidel ei pruugi olla võimalik teostada nende isikuandmete üle kontrolli. Nimelt on üldjuhul identiteeti kuritarvitatud eesmärgiga panna toime pettusi andmesubjekti või kolmandate isikute kahjuks. Lisaks, mis puudutab veebiplatvorme, siis nende vastutustundetu kasutamine võib põhjustada füüsiliste isikute õiguste rikkumist ning rikkumise eest vastutava isiku võimalus tegutseda karistamatult suurendab neid riske.

133. Seega, kui vastutav töötleja haldab veebiturgu, mis on ligipääsetav reklaamiklientidele, kes võivad selle veebituru kasutamisel kuritarvitada teise isiku identiteeti pettuse eesmärgil, peab ta võtma meetmeid, mis võimaldavad tal seda riski vähendada. Isikuandmete kaitse üldmääruse

[58] Vt käesoleva ettepaneku punkt 93.

[59] Vt käesoleva ettepaneku punkt 111.

artiklis 25 on nõutud, et selle määruse nõuete täitmiseks ja andmesubjekti õiguste kaitsmiseks peab vastutav töötleja seda ohtu arvesse võtma nii töötlemise vahendite kindlaksmääramisel kui ka töötlemise ajal.

134. Neil asjaoludel peab veebituru haldaja minu arvates ette nägema tehnilised või korralduslikud meetmed, mis võimaldavad tal kontrollida reklaamiklientide isikusamasust. Nimelt vähendaks selline kontrollimine ühelt poolt andmesubjekti suhtes isikuandmete ebaseadusliku või ebaausa töötlemise ohtu ja teiselt poolt võimaldaks võidelda selle veebituru vastutustundetu kasutamise vastu, kuna see seaks kahtluse alla anonüümsete kasutajate karistamatuse tunde.

135. Pean täpsustama, et interneti anonüümse kasutamise eeldus ei välista reklaamiklientide isikusamasuse kontrollimist. Reklaamikliendi andmed ei ole kättesaadavad kõigile platvormi kasutajatele. Neid võib kontrollida ja säilitada ainult vastutav töötleja, et ta saaks täita oma isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid kohustusi. Kontrollimisel võib haldaja nõuda telefoninumbri teatamist ja kasutada seda registreerimise kinnitamiseks. Selline lahendus ei ole veebiplatvormide puhul ebatavaline.

136. On tõsi, et selline meede ei võimalda välistada igasugust identiteedi kuritarvitamise ohtu. Isikuandmete kaitse üldmäärus piirdub sellega, et see kohustab vastutavat töötlejat võtma tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, mille eesmärk on vältida nii palju kui võimalik igasugust isikuandmetega seotud rikkumist [60]. Seega ei ole tegemist tulemuse saavutamise kohustusega, vaid kohustusega teha kõik võimalik. Igal juhul annab eelotsusetaotlus mõista, et Russmedia ei rakendanud ühtegi meedet, mis võimaldaks tal kontrollida vaidlusaluse kuulutuse autori isikut selle kuulutuse registreerimise või avaldamise ajal.

137. Neil asjaoludel teen ettepaneku vastata teisele kuni neljandale küsimusele, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti f, artikli 6 lõike 1 punkti a ning artikleid 7, 24 ja 25 tuleb tõlgendada nii, et infoühiskonna teenuse osutaja, kelle tegevus seisneb selles, et veebisaidil majutatakse kasutajate taotlusel tasuta või tasulisi kuulutusi, tegutseb volitatud töötlejana seoses isikuandmetega, mis sisalduvad tema veebiturul postitatud kuulutustes. Sellega seoses ei ole ta kohustatud avaldatud kuulutuste sisu kontrollima ega rakendama turvameetmeid, mis takistaksid või piiraksid tema vahendusel avaldatud kuulutuste sisu kopeerimist ja edasi jagamist. Ta peab siiski rakendama asjakohaseid korralduslikke ja tehnilisi meetmeid, et tagada töötlemise turvalisus kolmandatele isikutele. Seevastu tegutseb selline teenuseosutaja vastutava töötlejana seoses tema veebisaidil registreeritud reklaamiklientide isikuandmetega. Seejuures on ta kohustatud kontrollima reklaamiklientide isikusamasust.

138. Ammendavuse huvides ja juhuks, kui Euroopa Kohus minu analüüsiga ei nõustu, analüüsin nüüd lühidalt kohustusi ja vastutust, mis on veebituru haldajal, keda peetakse vastutavaks töötlejaks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 7 tähenduses, seoses isikuandmetega, mis sisalduvad tema veebiturul postitatud kuulutustes. Nagu ma märkisin [61], näivad teine kuni neljas küsimus põhinevat eeldusel, et Russmedia tegutseb „vastutava töötlejana“.

[60] Vt selle kohta 14. detsembri 2023. aasta kohtuotsus Natsionalna agentsia za prihodite (C-340/21, EU:C:2023:986, punkt 30).

[61] Vt käesoleva ettepaneku punkt 99.

b) Olukord, kus veebituru haldajat käsitatakse kuulutustes sisalduvate andmete vastutava töötlejana

139. Kõigepealt märgin, et asjaolu, et veebituru haldaja on vastutav töötleja, ei tähenda tingimata, et selle veebituru reklaamiklienti ei saa samuti pidada vastutavaks töötlejaks [62].

140. Isikuandmete kaitse üldmääruses on nimelt tunnustatud ühist vastutust, mis ei tähenda tingimata, et isikuandmete töötlemisega seotud erinevad ettevõtjad vastutavad võrdväärselt. Vastupidi, need operaatorid võivad olla kaasatud töötlemise eri etappidesse ja erineval määral, mistõttu tuleb neist igaühe vastutuse taset hinnata kõiki konkreetse juhtumi olulisi asjaolusid arvesse võttes.

141. Keskendun siiski veebituru haldaja kohustustele ja vastutusele, kuna käesoleval juhul on kõne all sellise haldaja vastutus tema veebiturul avaldatud kuulutuses sisalduvate isikuandmete töötlemise eest.

142. Teise ja kolmanda küsimusega soovitakse kindlaks teha, kas veebisaidi haldaja on kohustatud enne kuulutuse avaldamist kontrollima vastavalt kuulutuse postitaja ja selle isiku isikusamasust, kelle kohta kuulutus avaldatakse, ning kasutajate saadetud kuulutuste sisu.

143. Selles suhtes ei ole ma veendunud, et veebituru haldaja on kohustatud tagama, et reklaamiklient on tõepoolest isik, keda kuulutuses sisalduvad andmed puudutavad. Nimelt võib veebiturgu kasutada ka reklaamiklient selleks, et avaldada kuulutust teise isiku kohta.

144. Vastutav töötleja peab siiski kontrollima, kas isikuandmete töötlemine põhineb andmesubjekti nõusolekul või põhineb muul seaduses ette nähtud õiguslikul alusel. Selline kohustus on talle pandud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktiga a, artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1.

145. Seega, kui veebituru haldaja tegutseb vastutava töötlejana, peab ta tagama, et isik, kelle andmed kuulutuses avaldatakse, on andnud andmete töötlemiseks nõusoleku. Loogiliselt peab ta kontrollima ka reklaamikliendi poolt esitatud mis tahes kuulutuse sisu, et kontrollida, kas see sisaldab isikuandmeid.

146. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis a ette nähtud lojaalsuspõhimõtte kohaselt peab vastutav töötleja tagama ka selle, et andmeid töödeldakse andmesubjekti suhtes õiglaselt. Lisaks peab ta selle määruse artiklite 24 ja 25 kohaselt võtma tehnilisi ja korralduslikke meetmeid tagamaks, et töötlemine toimub kõnealuse määrusega kooskõlas. Seejuures peab ta arvesse võtma andmete töötlemise kontekstiga seotud riske.

147. Veebikeskkonnas avalikult kättesaadavate isikuandmete töötlemine võib ohustada füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi ning eelkõige põhjustada kahju või mittevaralist kahju.

148. Kui veebituru haldaja vastutab sellel veebiturul avaldatud kuulutustes sisalduvate andmete töötlemise eest, peab ta kontrollima kuulutusi enne nende avaldamist internetis, kontrollima, kas nende töötlemine põhineb andmesubjekti nõusolekul või põhineb see muul seaduses ette nähtud

[62] Vt selle probleemi kohta käesoleva ettepaneku punkt 115.

õiguslikul alusel, ning võtma meetmeid andmesubjektidele kahjuliku töötlemise vastu. Kui ta neid põhimõtteid ei järgi, võib teda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 kohaselt pidada vastutavaks selle määruse rikkumise eest.

149. Neljanda küsimusega soovitakse teada, kas veebituru haldaja peab rakendama turvameetmeid, mis takistavad või piiravad tema vahendusel avaldatud kuulutuste sisu kopeerimist ja edasi jagamist.

150. Kui töötlemise konteksti arvestades on võimalik, et kuulutused võetakse üle teistel veebisaitidel ja isikuandmeid töödeldakse hiljem viisil, mis on andmete kogumise eesmärgiga vastuolus, võib vastutav töötleja kaaluda selliste meetmete rakendamist, mis peavad olema asjakohased. Ma ei ole aga veendunud, et veebituru haldaja, kelle majanduslik mõte tuleneb haldaja ja reklaamiklientide seisukohast asjaolust, et seal avaldatud kuulutused on avalikult kättesaadavad, peaks olema kohustatud piirama nende edasi jagamist. Lisaks on sisu üleslaadimise tavapärane eesmärk üldjuhul teha see kättesaadavaks kõigile internetikasutajatele, mis kujutab teataval kujul edasi jagamist. Igal juhul, võttes arvesse kaalutlusi, mille ma esitasin käesoleva ettepaneku punktis 148, ei oleks vaidlusalust kuulutust tohtinud Russmedia veebiturul avaldada ilma asjaomase isiku nõusolekuta.

151. Ilma et see piiraks eespool esitatud täiendavate märkuste tegemist vastutava töötleja kohustuste ja vastutuse kohta, jään oma seisukoha juurde, et veebituru haldaja on sellel veebiturul postitatud kuulutustes sisalduvate isikuandmete volitatud töötleja[63]. Neil asjaoludel jääb veel analüüsida direktiivi 2000/31 ja isikuandmete kaitse üldmääruse vahelist suhestatust.

C. Direktiivi 2000/31 ja isikuandmete kaitse üldmääruse kordade omavaheline suhestatus

152. Teine ja kolmas küsimus puudutavad eelkõige isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõiget 4, mis käsitleb selle määruse ja direktiivi 2000/31 omavahelist suhestatust. Lisaks viidatakse nendes nii selle määruse sätetele, milles määratakse kindlaks vastutava töötleja kohustused ja vastutus, kui ka selle direktiivi artiklile 15. Need küsimused näivad seega eeldavat isikuandmete kaitse üldmääruse ja selle direktiivi paralleelset kohaldamist.

153. Enne nende kahe liidu õigusakti niisuguse paralleelse kohaldamise analüüsimist (2. jagu) pean siiski märkima, et esimeses küsimuses nimetatud olukorra ja teises kuni neljandas küsimuses käsitletud olukorra vahel on teatav pingeseis (1. jagu).

1. Neutraalne veebimajutusteenuse osutaja vastutava töötlejana

154. Tuletan meelde, et minu analüüsist nähtub, et Russmedia tegutses oma veebiturul avaldatud kuulutustes sisalduvate isikuandmete töötlemisel volitatud töötlejana[64]. Seevastu eelotsusetaotluse esitanud kohtu tööhüpotees seisneb selles, et see äriühing tegutses vastutava töötlejana. Neil asjaoludel tekib eelotsusetaotluses küsimus, kas veebituru haldaja on kahes rollis, nimelt tema teenuse kasutajate taotlusel talletatava teabe neutraalse veebimajutusteenuse osutajana direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 tähenduses ja selles teabes sisalduvate isikuandmete vastutava töötlejana. Ühelt poolt soovitakse esimese küsimusega välja selgitada, kas Russmedia on

[63] Vt käesoleva ettepaneku punkt 137.

[64] Vt käesoleva ettepaneku punkt 120.

vahendajast teenuseosutaja selle direktiivi II peatüki 4. jao tähenduses. Teiselt poolt näivad teine kuni neljas küsimus lähtuvat eeldusest, et see äriühing tuleb kvalifitseerida „vastutavaks töötlejaks“ isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

155. Selles küsimuses olen teadlik, et Euroopa Kohus ei ole oma praktikas välistanud, et isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses vastutaval töötlejal võib olla neid andmeid sisaldava teabe seisukohast neutraalne roll ja tema suhtes võib kohaldada direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist. Sellise tähelepaneku on teinud ka õigusteooria autorid riigisisese kohtupraktika kohta [65].

156. Kõigepealt leidis Euroopa Kohus küll kohtuotsuses Google Spain ja Google, et otsingumootori haldaja on vastutav nende isikuandmete töötlemise eest, mis sisalduvad kolmandate isikute poolt internetis avaldatud või sinna lisatud teabes, mida see haldaja otsib, indekseerib ja talletab [66]. Seejärel käsitles Euroopa Kohus kohtuotsuses Google France ja Google küsimust, kas selle otsingumootori haldaja suhtes võib kohaldada direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist [67]. See teine kohtuotsus ei puudutanud siiski otsingumootori käitamist, vaid viitamisteenust. Lisaks jättis Euroopa Kohus selles kohtuotsuses eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesandeks hinnata, kas haldaja roll vastab vahendajast teenuseosutaja omale selle sätte tähenduses [68].

157. Veelgi olulisem on ühelt poolt, nagu ma juba märkisin [69], et vahendajast teenuseosutajal direktiivi 2000/31 II peatüki 4. jao seadusandja soovitud tähenduses ei saa olla rolli, mis annaks talletatud andmete kohta teadmised või kontrolli, ning ta peab seega piirduma oma teenuse neutraalse osutamisega puhttehnilise töötlemise teel. Teiselt poolt eeldab vastutava töötleja roll isikuandmete töötlemise eesmärgi ja vahendite kindlaksmääramist ning eelkõige selle mõjutamist, kas andmeid töödeldakse sellistes töötlemistoimingutes nagu andmete salvestamine, muutmine või levitamine, ning vajaduse korral nende kindlaksmääramist [70]. Sellise mõju avaldamine on vastuolus neutraalse rolliga, mille infoühiskonna teenuse osutaja peab kasutajate taotlusel talletatava teabe puhul säilitama, et tema suhtes saaks kohaldada direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist. Samuti, nagu ma selgitasin [71], paneb isikuandmete kaitse üldmäärus vastutavale töötlejale kohustused ja vastutuse, mis nõuavad temalt ennetavat tegutsemist. Sisuliselt peab vastutav töötleja isikuandmete töötlemise põhimõtete järgimiseks olema asjaomastest andmetest teadlik ja neid kontrollima. Selline kontroll ei sobi kokku ka sellise teenuseosutaja neutraalse rolliga.

158. Seega, kui ühelt poolt seisneb veebimajutusteenus sellise teabe talletamises, mis kujutab endast isikuandmete kaitse üldmääruse seisukohast isikuandmeid, ja teiselt poolt loetakse selle teenuse osutajat vastutavaks töötlejaks selle määruse tähenduses, siis ei piirdu selle teenuseosutaja roll sellise teabe neutraalse talletamisega. Järelikult on sellise teenuse osutajal selle teabega seoses aktiivne roll ja tema suhtes ei kohaldata direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist.

65 Vt selle kohta Keller, D., „The Right Tools: Europe’s Intermediary Liability Laws and the EU 2016 General Data Protection Regulation“, *Berkeley Technology Law Journal*, kd 33, nr 1, 2018, lk 373.

66 Vt 13. mai 2014. aasta kohtuotsus Google Spain ja Google (C-131/12, EU:C:2014:317).

67 Vt 23. märtsi 2010. aasta kohtuotsus Google France ja Google (C-236/08–C-238/08, EU:C:2010:159, punktid 106–120).

68 Vt 23. märtsi 2010. aasta kohtuotsus Google France ja Google (C-236/08–C-238/08, EU:C:2010:159, punktid 114–119).

69 Vt käesoleva ettepaneku punkt 49.

70 Vt käesoleva ettepaneku punktid 113–115.

71 Vt käesoleva ettepaneku punkt 148.

159. Pinge esimeses küsimuses nimetatud olukorra ja teises kuni neljandas küsimuses viidatud hüpoteesi vahel kinnitab isikuandmete kaitse üldmääruse tõlgendust, mille kohaselt veebituru haldaja ei tegutse mitte vastutava töötlejana seoses isikuandmetega, mis sisalduvad kuulutustes, mida ta reklaamijate taotlusel talletab, vaid nende andmete volitatud töötlejana [72].

160. Täielikkuse huvides märgin, et ma ei saa välistada, et liidu seadusandja otsustas mitte välistada võimalust, et vastutava töötlejana tegutseva veebimajutusteenuse osutaja suhtes saab kohaldada Digital Services Act'i raames vastutusest vabastamist. Kuigi selle määrusega jäeti välja direktiivi 2000/31 artiklid 12–15 [73], on need sätted siiski sellesse määrusesse üle võetud, nagu Euroopa Kohus on neid tõlgendanud. Nimetatud määruse artiklis 7 on lisatud, et „[v]ahendusteenuste osutajaid ei loeta […] vastutusest vabastamise tingimustele mittevastavaks üksnes seetõttu, et nad viivad heas usus ja hoolsuspõhimõtteid järgides läbi vabatahtlikke omaalgatuslikke uurimisi […] *või võtavad vajalikke meetmeid, et täita liidu õiguse ja liidu õigusega kooskõlas oleva riigisisese õiguse nõudeid, sealhulgas käesolevas määruses sätestatud nõudeid*“ [74]. Selle sätte esimesel osal, mis puudutab „meetmeid, mille on teenuseosutaja vabatahtlikult kehtestanud“, on ühiseid elemente Euroopa Kohtu praktikaga, mis on välja kujunenud juba direktiivi 2000/31 kehtivusajal. [75] Sama määrusega lisatud teine osa, mis puudutab „liidu õiguse nõuete täitmiseks võetud meetmeid“, võimaldab veebimajutusteenuse osutajal täita talle isikuandmete kaitse üldmäärusega pandud kohustusi ja säilitada neutraalse vahendajast teenuseosutaja rolli. Direktiiv 2000/31 ei sisalda siiski sellekohast klauslit ja seda ei ole vaja selle direktiivi tõlgendamise teel kasutusele võtta.

161. Jääb veel kindlaks teha, kas isikuandmete töötlemises osaleja kui volitatud töötleja, kelle vastutus nende andmete töötlemise eest võib tekkida isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise tõttu, võib tugineda direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamisele.

2. Isikuandmete kaitse üldmääruse ja direktiivi 2000/31 paralleelne kohaldamine

162. Eelotsusetaotluses tõstatatud probleem tuleneb asjaolust, et teenuse saaja taotlusel talletatud teave sisaldas isikuandmeid, mille töötlemine toimus isikuandmete kaitse üldmäärust rikkudes. Siit tuleb ka küsimus, milles on põhikohtuasja pooled omavahel vastandatud, ja mille üle on juba kaua aega toimunud õigusteoreetilised vaidlused [76]: kas isikuandmete töötlemisega tegelev isik, kes on vastutav isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise eest, võib tugineda direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamisele?

163. Sellega seoses pean märkima, et vastavalt minu analüüsile nende kahe liidu õigusakti kohta ei saa infoühiskonna teenuse osutaja, kes vastutab selle teenuse kasutajate taotlusel talletatavas teabes sisalduvate isikuandmete töötlemise eest, tugineda direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamisele [77]. Järelikult on järgneva analüüsi eesmärk üksnes kindlaks teha, kas teenuseosutaja, kes tegutseb selliste andmete volitatud töötlejana, võib sellele

[72] Vt selle õigusliku kvalifikatsiooni kohta käesoleva ettepaneku punkt 120.

[73] Vt Digital Services Act'i artikkel 89.

[74] Kohtujuristi kursiiv.

[75] Vt selle kohta kohtuotsus YouTube ja Cyando (punkt 115).

[76] Mõned õigusteooria autorid on seisukohal, et direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist kohaldatakse isikuandmete kaitse üldmäärusega kumulatiivselt. Vt selle kohta Keller, D., „The Right Tools: Europe's Intermediary Liability Laws and the EU 2016 General Data Protection Regulation“, *Berkeley Technology Law Journal*, kd 33, nr 1, 2018, lk 371, ja Sartor, G., „Providers' Liabilities in the New EU Data Protection Regulation: A Threat to Internet Freedoms?“, *International Data Privacy Law*, kd 3, nr 1, 2013, lk 5 ja 8. Teised autorid on seisukohal, et need kaks korda ei kattu. Vt selle kohta Riordan, J., *The Liability of Internet Intermediaries*, Oxford University Press, Oxford, lk 383 ja 384.

[77] Vt käesoleva ettepaneku punkt 157.

maksuvabastusele tugineda. Pean vajalikuks meenutada, et teen oma analüüsis isikuandmete kaitse üldmääruse sätete kohta Euroopa Kohtule ettepaneku asuda seisukohale, et Russmedia tegutses volitatud töötlejana [78].

164. Lisaks tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei täpsusta, kas põhikohtuasjas võib Russmedia vastutus tekkida isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise eest selle määruse artikli 82 alusel või riigisiseses õiguses ette nähtud tsiviilvastutuse normide alusel. Nimelt võib isikuandmete kaitset käsitleva õigusnormi rikkumine samal ajal kaasa tuua muude õigusnormide rikkumise, näiteks tarbijakaitse [79] ja isikuõiguste kaitse valdkonna normide rikkumise, ning liidu seadusandja ei soovinud ammendavalt ühtlustada õiguskaitsevahendeid, mida on võimalik kasutada isikuandmete kaitse üldmääruse sätete rikkumise korral [80].

165. Mis puutub tsiviilvastutusse, siis igal juhul sisaldavad nii direktiiv 2000/31 kui ka isikuandmete kaitse üldmäärus sätteid, mis annavad teavet nende kahe liidu õigusakti omavahelise suhestatuse kohta.

a) Direktiivi 2000/31 asjakohased sätted

166. Direktiivi 2000/31 artikli 1 „Eesmärk ja reguleerimisala“ lõike 5 punktis b on ette nähtud, et seda direktiivi ei kohaldata isikuandmete suhtes kohaldatavate liidu õigusnormide rakendusalasse kuuluvate infoühiskonna teenustega seotud küsimuste suhtes. Täpsemalt viidatakse selles sättes direktiividele 95/46 ja 97/66, mis on asendatud vastavalt isikuandmete kaitse üldmäärusega [81] ja direktiiviga 2002/58/EÜ [82].

167. Lisaks on direktiivi 2000/31 põhjenduses 14, mis käsitleb artikli 1 lõikes 5 nimetatud problemaatikat, märgitud, et füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel reguleerivad üksnes direktiivid 95/46 ja 97/66, „mis on täielikult kohaldatavad ka infoühiskonna teenuste suhtes; nende direktiividega on juba kehtestatud [liidu] õiguslik raamistik isikuandmete alal ja seetõttu ei ole siseturu nõuetekohase toimimise, eriti isikuandmete liikmesriikidevahelise vaba liikumise tagamiseks vaja seda küsimust käsitleda [direktiivis 2000/31]; [viimati nimetatud] direktiivi rakendamine ja kohaldamine peaks toimuma täielikus vastavuses isikuandmete kaitse põhimõtetega“.

168. Euroopa Kohus on direktiivi 2000/31 artikli 1 lõike 5 punkti b tõlgendamist juba varem käsitlenud.

169. Esiteks tekkis kohtuotsuses Promusicae [83] küsimus, kas liidu õigus kohustab liikmesriike nägema autoriõiguse tõhusa kaitse tagamiseks ette kohustuse avalikustada tsiviilkohtumenetluses isikuandmed. Selles kohtuasjas viitas eelotsusetaotluse esitanud kohus mitmele direktiivile, mis tema arvates oleksid võinud olla sellise kohustuse õiguslikuks aluseks.

78 Vt käesoleva ettepaneku punkt 120.

79 Vt selle kohta 28. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Meta Platforms Ireland (C-319/20, EU:C:2022:322, punkt 78).

80 Vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Lindenapotheke (C-21/23, EU:C:2024:846, punkt 60).

81 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 94 lõike 2 kohaselt käsitatakse viiteid direktiivile 95/46 viidetena sellele määrusele.

82 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT 2002, L 201, lk 37; ELT eriväljaanne 13/29, lk 514). Liidu õiguses tehtud viiteid direktiivile 97/66 käsitatakse direktiivi 2002/58 artikli 19 kohaselt viidetena viimati nimetatud direktiivile.

83 29. jaanuari 2008. aasta kohtuotsus (C-275/06, EU:C:2008:54, punktid 41 ja 56).

170. Sellega seoses leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 2000/31 artikli 1 lõike 5 punktist b tuleneb, et selline kohustus – eeldusel, et see on selles direktiivis ette nähtud – ei või kahjustada isikuandmete kaitsega seotud nõudeid [84]. Seega näib, et Euroopa Kohus kaalus selle direktiivi ja isikuandmete kaitset käsitlevate liidu õigusaktide paralleelset kohaldamist.

171. Teiseks käsitles Euroopa Kohus kohtuotsuses La Quadrature du Net jt [85], küsimust, kas direktiiviga 2000/31 on vastuolus riigisisesed õigusnormid, millega on üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste ja veebimajutusteenuste osutajatele pandud kohustus säilitada üldiselt ja vahet tegemata nende teenustega seotud isikuandmeid. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis, et seda küsimust reguleerib see direktiiv ja et selle artikliga 15 ei ole iseenesest kehtestatud põhimõttelist sisu loomisega seotud andmete säilitamise keeldu, millest võib erandeid teha üksnes erandjuhul [86].

172. Euroopa Kohus leidis, et direktiiv 2000/31 ei ole kohaldatav valdkonnas, mis puudutab side konfidentsiaalsuse ja füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel infoühiskonna teenuste raames, kuna seda kaitset reguleerib olenevalt olukorrast kas direktiiv 2002/58 või isikuandmete kaitse üldmäärus [87].

173. Selle vastuse kategooriline laad on seotud vastuse andmise kontekstiga.

174. Ühelt poolt ei tohi unustada, et direktiivi 2000/31 põhjendus 15 käsitleb konkreetselt sidesaladust ja näeb ette, et vastavalt direktiivi 2000/31 artikli 1 lõike 5 punktis b mainitud direktiivile 97/66 „peavad liikmesriigid keelama saatja ja vastuvõtja vahelise teabevahetuse igasuguse pealtkuulamise või jälgimise teiste poolt, välja arvatud seadusega lubatud juhtudel.“ Direktiiv 2002/58, millega asendati direktiiv 97/66, kinnitab seda keeldu ja määrab kindlaks tingimused, mille alusel liikmesriigid võivad sellest erandeid teha. Samuti on isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamisalas liikmesriikide tegutsemisruum isikuandmete kaitset puudutavate erandite osas piiratud selle määruse artikliga 23.

175. Teiselt poolt märkis Euroopa Kohus käesoleva ettepaneku punktis 171 meenutatud järeldusele jõudmiseks, et side konfidentsiaalsuse ja füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel reguleerib üksnes direktiiv 2002/58 või isikuandmete kaitse üldmäärus, „kusjuures tuleb täpsustada, et kaitse, mille tagamine on direktiivi 2000/31 eesmärk, ei või mingil juhul kahjustada direktiivist 2002/58 ja [isikuandmete kaitse üldmäärusest] tulenevaid nõudeid“ [88].

176. Nii annab direktiivi 2000/31 artikli 1 lõike 5 punkti b käsitlev kohtupraktika esiteks mõista, et seda direktiivi ei kohaldata küsimuste suhtes, mida reguleerivad erinormid direktiivi 2002/58 ja isikuandmete kaitse üldmääruse raames. Teiseks kohaldatakse direktiivi 2000/31 ja isikuandmete valdkonnas kohaldatavaid liidu õigusnorme paralleelselt kõikides muudes küsimustes, kuid selle direktiivi sätted ei või piirata selliste andmete kaitsega seotud nõudeid.

[84] Vt selle kohta 29. jaanuari 2008. aasta kohtuotsus Promusicae (C-275/06, EU:C:2008:54, punkt 57).

[85] 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, punkt 193).

[86] Vt selle kohta 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus La Quadrature du Net jt (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, punkt 194).

[87] Vt selle kohta 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus La Quadrature du Net jt (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, punkt 212).

[88] Vt 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus La Quadrature du Net jt (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, punkt 200).

b) Isikuandmete kaitse üldmääruse asjakohased sätted

177. Tõlgendust, mille ma esitasin käesoleva ettepaneku punktis 176, kinnitab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõige 4, milles on ette nähtud, et selle määruse kohaldamine „ei piira“ direktiivi 2000/31 kohaldamist, eelkõige selle direktiivi artiklites 12–15 sätestatud vahendusteenuste osutajate vastutust käsitlevate eeskirjade kohaldamist [89].

178. Kuigi liidu õiguse terminoloogias võib järeldus, et mõni õigusakt või selle säte on kohaldatav, „ilma et see piiraks“ mõne muu õigusakti kohaldamist, viia erinevate lahendusteni, on isikuandmete kaitse üldmääruses täpsustatud, et selle kohaldamine ei piira eelkõige direktiivi 2000/31 konkreetsete sätete kohaldamist. Liidu seadusandja soovis seega rõhutada asjaolu, et see määrus ei piira selle direktiivi konkreetsete sätete kohaldamisala. Seega ei saa asuda seisukohale, et isikuandmete kaitse üldmäärus on direktiivi 2000/31 suhtes esimuslik, kuna see võeti vastu pärast seda direktiivi.

c) Lõppmärkused

179. Eeltoodut arvestades on nii direktiiv 2000/31, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus [90], kui ka isikuandmete kaitse üldmäärus [91] struktureeritud nii, et neid on võimalik kohaldada paralleelselt küsimuste suhtes, mida ei ole selle määruse raames konkreetselt reguleeritud. Seega tuleb veel kindlaks teha, kas isikuandmete kaitse üldmäärus sisaldab sätet, mis täidab selle direktiivi artikli 14 lõikega 1 võrreldavat rolli.

180. Sellega seoses on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõikes 3 sätestatud, et vastutav töötleja või volitatud töötleja on vastavalt vajadusele vabastatud vastutusest kahju eest, mis on põhjustatud isikuandmete töötlemisest, mis kujutab endast isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumist, „kui ta tõendab, et ei ole mingil viisil vastutav kahju põhjustanud sündmuse eest“. Kui isikuandmetega seotud rikkumise paneb toime „kolmas isik“ nimetatud määruse artikli 4 punkti 10 tähenduses, võib vastutav töötleja või volitatud töötleja vabaneda vastutusest sama määruse artikli 82 lõike 3 alusel, kui ta tõendab, et isikuandme kaitse kohustuse võimaliku rikkumise ja füüsilisele isikule tekitatud kahju vahel puudub põhjuslik seos [92].

181. Leian, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõige 3 ei kujuta endast vastutusest vabastavat sätet, mis täidab direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikega 1 võrreldavat rolli.

182. Nimelt on direktiivi 2000/31 artikli 14 lõige 1 kohaldatav üksnes siis, kui vahendusteenuse osutajat saab tema suhtes kohaldatavate eeskirjade alusel pidada vastutavaks teabe eest, mida talletatakse tema vahendusteenuse kasutajate taotlusel. Küsimus, kas see säte on kohaldatav, tekib seega vaid siis, kui kohaldatavates õigusnormides ette nähtud tingimused selle teenuseosutaja vastutuse kohta talletatava teabe eest on täidetud. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 82 ette nähtud hüvitise saamise õiguse tingimused on sätestatud selle artikli lõigetes 1–3. Kõnealuse määruse artikli 82 lõikes 3 on kehtestatud ainult üks selle vastutuse tingimus [93]. Vastutava töötleja vastutus nimetatud määruse artikli 82 alusel tekib nimelt tingimusel, et

[89] Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 21.

[90] Vt käesoleva ettepaneku punkt 176.

[91] Vt käesoleva ettepaneku punkt 178.

[92] Vt 14. detsembri 2023. aasta kohtuotsus Natsionalna agentsia za prihodite (C-340/21, EU:C:2023:986, punkt 72).

[93] Vt selle kohta 21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus Krankenversicherung Nordrhein (C-667/21, EU:C:2023:1022, punkt 94).

vastutava töötleja vastutuse *eeldus on tema süü*, mida eeldatakse, välja arvatud juhul, kui vastutav töötleja tõendab, et ta ei ole mingil viisil vastutav kahju põhjustanud sündmuse eest lõike 3 tähenduses [94].

183. Volitatud töötleja, kelle vastutus võib tekkida isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 alusel, ei ole seega direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamise kohaldamisalast välja jäetud.

184. Ei tohi siiski unustada, et volitatud töötleja vastutab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõike 2 teise lause alusel ainult siis, kui ta ei ole täitnud selles määruses konkreetselt volitatud töötlejatele pandud kohustusi või on tegutsenud väljaspool vastutava töötleja seaduslikke juhiseid või on tegutsenud neid rikkudes. Volitatud töötlejana tegutseva veebituru haldaja kohustused ja vastutus seoses andmetega, mis sisalduvad tema platvormil avaldatud kuulutustes, on seega eelkõige seotud selle määruse artikliga 32 [95].

185. Samas, nagu ma juba mainisin, ei ole selge, kas põhikohtuasjas võib Russmedia vastutus isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise eest tekkida selle määruse artikli 82 või riigisiseste õigusnormide alusel. Kuigi vastutus selle määruse rikkumise eest võib tekkida riigisiseste õigusnormide alusel (nii, et sama määruse artikli 82 lõige 3 ei ole kohaldatav), on veelgi vähem põhjust asjaomase üksuse suhtes direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamist välistada.

186. Kokkuvõtteks leian, et volitatud töötlejana isikuandmete töötlemisega seotud isik, kes võib olla vastutav isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise eest, võib tugineda direktiivi 2000/31 artikli 14 lõikes 1 ette nähtud vastutusest vabastamisele. Minu järeldus nende kahe liidu õigusakti vahelise suhestatuse kohta ei saa seega muuta minu ettepanekuid eelotsuse küsimustele antavate vastuste kohta.

V. Ettepanek

187. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Curtea de Apel Cluji (Cluji apellatsioonikohus, Rumeenia) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) artikli 14 lõiget 1

   tuleb tõlgendada nii, et

   niisuguse infoühiskonna teenuse osutaja suhtes, mis seisneb kasutajatele sellise veebituru pakkumises, kus saab tasuta või tasu eest avaldada kuulutusi, võib kohaldada selles sättes ette nähtud vastutusest vabastamist ka siis, kui teenuseosutaja märgib oma veebituru kasutustingimustes, et kuigi ta ei taotle nende materjalide omandiõigust, jätab ta siiski endale õiguse pakutud, postitatud, alla laaditud või saadetud materjale kasutada, sealhulgas neid kopeerida, levitada, edastada, avaldada, reprodutseerida, muuta, tõlkida, partneritele

[94] Vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Agentsia po vpisvaniyata (C-200/23, EU:C:2024:827, punkt 163).

[95] Vt käesoleva ettepaneku punkt 126.

võõrandada ja neid igal ajal kustutada, ilma et tal oleks vaja seda põhjendada, tingimusel et see teenuseosutaja ei võta meetmeid, mille tõttu ta kaotab neutraalse veebimajutusteenuse osutaja staatuse.

2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) artikli 5 lõike 1 punkti f, artikli 6 lõike 1 punkti a ning artikleid 7, 24 ja 25

   tuleb tõlgendada nii, et

   infoühiskonna teenuse osutaja, kelle tegevus seisneb selles, et veebisaidil majutatakse kasutajate taotlusel tasuta või tasulisi kuulutusi, tegutseb volitatud töötlejana seoses isikuandmetega, mis sisalduvad tema veebiturul postitatud kuulutustes. Sellega seoses ei ole ta kohustatud avaldatud kuulutuste sisu kontrollima ega rakendama turvameetmeid, mis takistaksid või piiraksid tema vahendusel avaldatud kuulutuste sisu kopeerimist ja edasi jagamist. Ta peab siiski rakendama asjakohaseid korralduslikke ja tehnilisi meetmeid, et tagada töötlemise turvalisus kolmandatele isikutele. Seevastu tegutseb selline teenuseosutaja vastutava töötlejana seoses tema veebisaidil registreeritud reklaamiklientide isikuandmetega. Seejuures on ta kohustatud kontrollima reklaamiklientide isikusamasust.